

IV. Sądownictwo

A. Przegląd Orzecznictwa

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I. Kodeks karny.

1. Osądzenie czynu popełnionego w ciągłości pokrywa wszystkie wchodzące w tę ciągłość poszczególne czyny, niezależnie od tego, czy przy sądzeniu były one znane sądowi, czy nie, i w jakim stopniu mogły dojść do jego wiadomości.

Sąd sądzący sprawę po raz pierwszy, musi osądzić przestępstwo jako ciągle po to, aby później, w przypadku nowego postępowania z powodu poszczególnych fragmentów, nawet świeżo ujawnionych tak osądzanego czynu, można było skutecznie stawiać zarzut rzeczy osądzonej.

Przy rozstrzygnięciu rzeczy osądzonej w zastosowaniu do przestępstw ciągłych ma decydujące znaczenie kwestia, czy poprzedni wyrok miał na względzie zamiar przestępny, skierowany na szereg powiązanych ciągłością czynów.

Tożsamość czynu nie ulega zmianie przy nadaniu mu innej kwalifikacji prawnej np. przy uznaniu ciągłości kilku czynów, które oskarżyciel przytoczył jako popełnione samodzielnie, ale nie ma tożsamości między jednym poszczególnym, wziętym całościwie samodzielnie czynem, a grupą czynów, związanych jednolitym zamiarem ciągłym.

W zakresie przestępstw ciągłych konieczne jest ściśle rozróżnienie skutków wyroków skazujących od skutków wyroków uniewinniających. Przy skazującym wyroku zasada rzeczy osądzonej dotyczy wszystkich, nawet nieujawnionych fragmentów działania. Przy uniewinniającym wyroku działanie rozdziela się na szereg pojedynczych czynów, co do których zasada *ne bis in idem* stosuje się tylko o tyle, o ile zostały osądzone, jako samodzielne przestępstwa. Nic nie stoi zatem na przeszkodzie, ażeby inne, przy pierwszym sądzeniu nieznanne czyny stały się przedmiotem nowego postępowania, przy którym może sąd ustalić, ale tylko między nimi, ciągłość działania. (4. X. 35 r., 1 K. 675/35).

2. Zasada o ciągłości czynu nie stosuje się do zespolonych jednym zamiarem działań, które godzą w dobra prawem chronione

ściśle osobistej natury, jak życie, zdrowie, cześć, godność płciowa itp. (16. XII. 35 r., 3 K. 1428/35).

Art. 15 § 2. Za przerwę związku przyczynowego między czynem przestępnym, a skutkiem przestępnym może być uznane tylko takie zdarzenie, którego sprawca nie mógł bezwzględnie przewidzieć. Błąd w leczeniu pokrzywdzonego, popełniony przez lekarza, obarcza odpowiedzialnością sprawcę, gdyż jest to okoliczność, którą sprawca swym działaniem sprowadził i z której możliwością winien był się liczyć. (22. I. 36 r., 1 K. 1449/35).

Art. 18 § 1. Zatwierdzenie przez przysięgłych także osobnego pytania z art. 18 § 1 w związku z § 1 art. 225 k. k., nie nakłada mimo to obowiązku zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary, lecz czyni je zależnym od uznania Trybunału. (9. XII. 1935 r., 3 K. 1837/35).

Art. 21, 22. Pobicie, po dokonanych już zamachu na określone w art. 21 k. k. dobro, nie może uchodzić ani za akt prawny obrony koniecznej ani też za bezprawne jej przekroczenie.

Przekroczenie granic wyższej konieczności nie uzasadnia według § 4 art. 22 k. k. w przeciwstawieniu do § 2 art. 21 k. k. uwolnienia sprawcy od kary, a jedynie nadzwyczajne złagodzenie kary według zasad wskazanych w art. 59 k. k. (3. XII. 1935 r., 2 K. 1376/35).

Art. 23 § 1. Za usiłowanie pod względem przedmiotowym i podmiotowym uważać należy przedsięwzięcie działania, skierowanego bezpośrednio ku urzeczywistnieniu zamiaru popełnienia przestępstwa, zarówno wtedy, gdy zamierzony przez daną osobę skutek w ogóle nie nastąpił, jak i wtedy, gdy jednocześnie spowodowany został samoistnie przez inną osobę lub osoby. (27. I. 1936 r., 2 K. 2184/35).

Art. 26. 1. Okoliczność, że inne osoby mogły zapobiec osiągnięciu zamierzonego przez oskarżonego skutku przestępnego, nie czyni z nich bezpośrednich sprawców z tego powodu, że nie zapobiegli mu, a z oskarżonego, który działał w zamiarze osiągnięcia skutku przestępnego i skutek ten osiągnął, podżegacza do jego dokonania. (7. XI. 1935 r., 1 K. 714/35).

2. Bezpośrednie popełnienie przestępstwa i nakłanianie do niego innych osób, jako przejaw jednego i tego samego zamiaru przestępnego, skierowanego ku urzeczywistnieniu jednej i tej samej ustawowej istoty czynu, stanowi jedno tylko przestępstwo. Prawomocne zatem osądzenie czynu przestępnego w jakiegokolwiek z postaci (rodzajowej lub zjawiskowej), stanowi res iudicata i nie pozwala na wszczęcie ponownego procesu o ten sam czyn w innej postaci. (20. XII. 1935 r., 2 K. 1510/35).

Art. 28. Sąd, orzekając karę w granicach przewidzianych za dane przestępstwo, mocen jest stopniować ją stosownie do nasilenia złej woli, rodzaju i znaczenia pomocy dla osiągnięcia skutku przestępnego, do okoliczności obciążających i łagodzących. Ocena w tym zakresie może wypaść niekorzystniej dla pomocnika, niż dla sprawcy. (29. XI. 1935 r., 1 K. 165/35).

Art. 31—35. Z przepisów art. 31—34 k. k. jest, jako istota kary łącznej, widoczne, że wstępuje ona w miejsce wszystkich kar pozbawienia wolności albo grzywnien, i kary te zastępuje, pochłaniając je. „Odpowiednie” zatem zastosowanie tych przepisów wymaga urzeczywistnienie tego, aby kara łączna wstąpiła także w miejsce kary wykonanej.

Zaliczenie kary odbytej na poczet kary wymierzonej wyrokiem łącznym jest możliwe także poza tym wyrokiem w postępowaniu wykonawczym przez władze, powołane do zarządzenia wykonania (art. 542 k. p. k.) lub w trybie art. 555 k. p. k., jeśli w przedmiocie zaliczenia wyrok łączny nie wypowiada się lub wyraźnie wskaże na załatwienie zaliczenia w postępowaniu wykonawczym, w których to wypadkach podstawą prawną postanowień wykonawczych jest art. 35 k. k. i wyrok łączny.

Prawomocny wyrok łączny nie może ulec zmianie w trybie wykonawczym poza wypadkami ustawą przewidzianymi np. odroczenia, przerwy, przedterminowe zwolnienie, amnestie, ułaskawienie itp. (24. IX. 1935 r., 3 K. 451/35).

Art. 34 § 1. Przepis § 1 art. 34 k. k. stwarza kategoryczny nakaz stosowania przy wymiarze kary łącznej środków zabezpieczających i dodatkowych kar, orzeczonych choćby tylko co do jednego z zbiegających się przestępstw. (16. IX. 1935 r., 2 K. 1076/35)

Art. 35. Stosując w myśl art. 35 k. k. „odpowiednio” przepisy art. 31—34 k. k. sąd ocenia ich treść w związku, a nie w oderwaniu, za czym tymczasowy areszt, zaliczony za ten sam czas w dwu wyrokach szczególnych, winien sąd zaliczyć tylko jednorazowo, skoro ustawa nie przewiduje dwukrotnego zaliczenia tego samego czasu, spędzonego w areszcie tymczasowym.

Wydanie wyroku łącznego nie jest zależne od woli oskarżonego. (29. XI. 1935 r., 3 K. 1722/35).

Art. 36. Według art. 36 k. k. należy, gdy czyn podpada pod kilka przepisów ustawy karnej, stosować przepis, przewidujący najsurowszą karę, a nie jedynie wymierzyć karę według najsurowszego przepisu. (11. XII. 1935 r., 2 K. 1701/35).

Art. 44. Wyliczenie kar dodatkowych w art. 44 k. k. i środków zabezpieczających w art. 79—85 k. k., nie wyłącza zastosowania

innych jeszcze postaci kar i środków zabezpieczających, przewidzianych w ustawach szczególnych. (4. II. 1936 r., 2 K. 1936/35).

Art. 50. Narzędziem w rozumieniu art. 50 k. k. będzie każda rzecz materialna, którą sprawca posłużył się jako środkiem do popełnienia przestępstwa, bądź przeznaczyl do tego celu. (7. II. 1936 r., 2 K. 1845/35).

Art. 57 § 2. Brak uzasadnienia w wyroku celowości zastosowania alternatywnie zagrożonych w myśl art. 57 § 2 k. k. kar, narusza przepis § 2 art. 379 k. p. k. w związku z § 2 art. 57 k. k. i powoduje uchylene wyroku. (9. XII. 1935 r., 3 K. 1774/35).

Art. 59. Sąd wymierza karę w granicach przewidzianych dla danego przestępstwa biorąc pod uwagę okoliczności, wymienione w art. 54 k. k., może jednak w wypadkach, przewidzianych w ustawie złagodzić tę konkretnie wymierzoną karę na zasadach postanowień art. 59 k. k.

Stosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary wedle zasad art. 59 k. k. następuje względem kar wymierzonych konkretnie w granicach ustawowego wymiaru, oznaczonych na zasadzie przepisu art. 54 k. k.

Stosowanie przepisów o nadzwyczajnym złagodzeniu kary nie jest obowiązkiem sądu, lecz zależy od jego swobodnego uznania, w wypadkach jednak istnienia okoliczności, od których ustawa czyni zależną możliwość nadzwyczajnego złagodzenia kary, sąd uzasadnia, dlaczego tego prawa nie stosuje. (30. XII. 1935 r., 2 K. 1940/35).

Art. 60 § 2. Dla uznania jednostki za przestępcę zawodowego, konieczne jest ustalenie, że dana osoba popełnione przestępstwo traktuje jako źródło, z którego czerpie środki utrzymania, które to ustalenie możliwe jest również w stosunku do osób poprzednio wogóle niekaranych. (2. XII. 1935 r., 2 K. 1557/35).

Art. 61 § 2. Fakt dwukrotnego popełnienia przestępstwa nie wyklucza prawnej możliwości zastosowania przepisów art. 61 § 2 k. k., o ile nie zachodzą warunki z art. 60 k. k. (30. XII. 1935 r., 2 K. 1512/35).

Art. 84. 1. Przestępcą zawodowym jest jednostka, która z dokonywania przestępstw zrobiła sobie stałe źródło zarobkowania. Sąd wyrokujący, uznając oskarżonego za przestępcę zawodowego winien ustalić, że oskarżony dokonywa przestępstwa w tym celu, by z tego źródła czerpać środki do utrzymania, tudzież, że inkryminowanego mu czynu dopuścił się w celu osiągnięcia zysku. (19. XI. 1935 T., 1 K. 983/35).

2. Nieokreślenie przez sąd czasu zamknięcia przestępcy w zakładzie poprawczym, jest zgodne z przepisem art. 84 k. k. (23. I. 1936 r., 3 K. 2302/35).

Art. 91 § 3. I. Notatniki służbowe, służące do zapisywania przez funkcjonariusza policyjnego wydarzeń i wypadków, stwierdzonych lub spostrzeżonych przezeń w czasie obchodów służbowych, są zbiorem urzędowych zapisów danego funkcjonariusza i, o ile dotyczą okoliczności, mogącej mieć znaczenie prawne, muszą być uważane za dokumenty w rozumieniu art. 91 § 3 k. k. Notatniki te mogą być użyte w toku przewodu sądowego jako pomocniczy środek dowodowy, a odmówić im charakteru poświadczenia nie ma podstawy.

Wpisanie przez funkcjonariusza policyjnego do notatnika służbowego faktu, który nie miał miejsca, jest poświadczeniem nieprawdy. (18. II. 1936 r., 1 K. 982/35).

2. Charakteru dokumentu oraz dowodu, zdanego proceduralnie do spożytkowania w toku przewodu sądowego, nie traci żaden akt pisemny przez to tylko, że dane pismo z góry wydaje się niewiarogodne. (25. IX. 1935 r., 1 K. 533/35).

Art. 96. Posługiwanie się w zamiarze przygotowania zdrady stanu czynami, stanowiącymi przestępstwa, określone w innych rozdziałach k. k., nie odbiera tym przestępstwom samoistnego bytu karno-prawnego. (10. II. 1936 r., 2 K. 2249/35).

Art. 97. I. Wprowadzenie do organizacji legalnej uczestników organizacji wyrotowej, działających ku zdobyciu placówki legalnej w całości lub w części dla urzeczywistnienia celów ostatecznych organizacji zbrodniczej, jest objawem karalnym tej organizacji, choćby aktualnie i czasowo tylko przez rozszerzenie jej wpływów i siły, umożliwiając rzucenie ich na szalę walki w chwili stanowiącej użycia „przemocy”. (8. I. 1936 r., 1 K. 1223/35).

2. Przepis § 1 art. 97 wymaga jedynie stwierdzenia, że w określonej w nim znowie brało udział więcej ludzi (co najmniej 3 razem z oskarżonym), nie jest natomiast konieczne imienne wymienienie osób, które weszły z oskarżonym w porozumienie. (4. XI. 1935 r., 2 K. 1456/35).

Art. 125 § 2. Przepis art. 125 § 2 k. k. nie wymaga, by obraza wypowiedziana została publicznie lub w zamiarze, aby dotarła do osoby Prezydenta. (14. XI. 1935 r., 2 K. 1187/35).

Art. 128. Nieprzyzwoite zachowanie się w sali rozpraw podczas zajęć sądu w sali narad, wyczerpuje pod względem tak czasowego jak i przestrzennego związku, warunki zastosowania art. 128 k. k.

Przepisy art. 60 i nast. u. s. p. dotyczą wyłącznie tzw. policji sesyjnej i nie wyłączają równoczesnego stosowania za ten sam czyn przepisów k. k., o ile w działaniu sprawcy mieszczą się znamiona przestępstwa. (29. X. 1935 r., 3 K. 496/35).

Art. 132. Istota czynu z art. 132 k. k. wymaga, żeby wyrazy znieważające wypowiedziano w odniesieniu do osoby znieważonego na miejscu czynu i pełnionej właśnie czynności służbowej, choć nie jest konieczne, aby sprawca zwrócił się wprost do znieważonego lub by ten słowa znieważające słyszał, jak i obojętne jest, czy treść zniewagi co do sensu swego pozostaje w związku z tą czynnością służbową, czy też dotyczy innej lub spraw prywatnych znieważonego.

Ważnym dla zastosowania art. 132 k. k. jest stwierdzenie, czy, gdy znieważony oddalał się, opuszczając miejsce swej czynności służbowej, był jeszcze na widoku, pobliskim dla sprawcy, ewentualnie innych osób obecnych tak, że można przyjąć jego „obecność”, choćby słowa znieważające doń nie doszły. (29. XI. 1935 r., 3 K. 1527/35).

Art. 133. 1. Z ochrony art. 133 k. k. korzysta także urzędnik, będący na urlopie, jeżeli czy to z własnej inicjatywy, czy też z polecenia władzy przełożonej pełni w tym czasie czynności, należące do jego zakresu działania. Korzystanie z urlopu zwalnia jedynie i to z pewnymi zastrzeżeniami urzędnika od wykonywania w tym czasie obowiązków służbowych, lecz nie pozbawia go prawa wykonywania tych obowiązków i nie odbiera czynnościom, faktycznie przez niego w tym czasie spełnionym, a należącym formalnie do jego zakresu działania, charakteru prawnych czynności służbowych. (25. IX. 1935 r., 1 K. 556/35).

2. Członkowie poszczególnych organów Funduszu Pomocy Bezrobotnym (art. 3 i 7 rozp. Prez. Rzplitej z 23 VIII 32 r. Dz. U. poz. 664/32) są funkcjonariuszami instytucji prawa publicznego.

Atak na osobiste bezpieczeństwo członka komitetu, powołanego do rozdziału rzeczy przeznaczonych dla bezrobotnych w czasie pełnienia przezeń obowiązków służbowych, jest w rozumieniu art. 133 k. k. napaścią, bez względu, czy pokrzywdzony przy wykonywaniu tych zadań występował sam czy w pełnym składzie komitetu. (23-IX. 1935 r., 3 K. 870/35).

Art. 134. Osobiste zetknięcie się sprawcy z przekupywanym przezeń urzędnikiem nie jest konieczne, a wystarcza porozumienie pośrednie, bez zapoznania się sprawcy z osobą danego urzędnika. W razie jednak udzielenia korzyści w drodze pośredniej niezbędnym jest, by rzeczywiście urzędnik korzyść tę otrzymał, chociażby za pośrednictwem trzeciej osoby, a przynajmniej takim musi być zamiar sprawcy. (21. XI. 1935 r., 1 K. 911/35).

Art. 140. 1. Przepięstwo z art. 140 k. k. zachodzi tylko w wypadku, gdy zarzucane okoliczności są objektywnie nieprawdziwe. Nie wystarcza, jeœli sprawca, działający w zamiarze wprowadzenia władzy w bad zeznaniem nieprawdy, mylnie tylko mniema, że zeznae nieprawd, gdy w rzeczywistoœci odnoœne oœwiadczenia odpowiadają prawdzie materialnej, wówczas bowiem zachodzi jedynie usiłowanie przestępstwa (art. 23 § 2 k. k.).

Przy rozstrzyganiu odpowiedzialnoœci oskarżonego z art. 140 k. k. nie może decydowa sama tylko okolicznoœ, że oskarżony sprzecznie z pierwotnym swym zeznaniem, złożonym w toku dochodzenia, zezna poniej na rozprawie sądowej, nawet przy œwiadomoœci jego co do tej sprzecznoœci. Jeœli z faktu sprzecznoœci tych dwu zezna ma pyna dowód winy oskarżonego z art. 140 k. k., to nieodzownym jest ustalenie, że to pierwsze w kolejnoœci zeznanie oskarżonego było objektywnie prawdziwe i że dlatego to drugie sprzeczne z nim i wyaczajce je było niezgodne z prawd, o czym oskarżony wiedział, (15. X. 1935 r., 1 K. 758/35).

2. Przysięga z przekonania (§ 459 proc. cyw. obow. na Ziem. Zach.), przedstawia sie jako karalne z art. 140 k. k. fałszywe zeznanie, nie tylko wówczas, gdy zeznający bada troœkliwych nie przeprowadzi lecz rownie, gdy zezna sprzecznie ze swym przekonaniem w tym przedmiocie. (6. XII. 1935 r., 3 K. 1377/35).

3. Dla bytu przestępstwa z art. 140 k. k. jest obojetne, przed jaką wadz złożono fałszywe zeznania, wystarcza, że osoba zeznania odbierająca, działała w granicach jej ustawowych uprawnień.

Złożenie zezna w postępowaniu zabezpieczajym w toku cywilnego procesu, nie odbiera zeznaniu znamion dowodu, skoro miało ono suyc waœnie jako dowód w procesie karnym o zniesławienie. (16. XII. 1935 r., 3 K. 1429/35).

Art. 143 i 255. Oskarżenie o każdy czyn, zagrożony kar, w zasadzie, z nielicznymi wyjatkami, jest zarazem pomowieniem o postępowanie zdolne poniyc pomowionego w opinii lub narazi go na utrat zaufania.

Fałszywe oskarżenie z art. 143 k. k. może sie zbiega (art. 36 k. k.) z zniesławieniem z art. 255 k. k. lecz zbieg ten nie musi zachodzi.

W przypadkach oskarżenia przedmiotowo fałszywego lecz lekomyœlnego lub w dobrej wierze, w działaniu sprawcy nie mieszczą sie wprawdzie dla braku podmiotowej istoty czynu znamiona występku z art. 143 k. k., może jednak zachodzi karalne zniesławienie z art. 255 k. k.

Doniesienie o przestępstwie nie nadaje samo przez się działaniu donosiciela cech prawności, jeżeli nie ciąży na nim w tym przedmiocie szczególny obowiązek. (6. XII. 1935 r., 3 K. 557/35).

Art. 149. Świadkiem w rozumieniu art. 149 k. k. jest nie tylko osoba, składająca zeznanie przed sądem, lecz także osoba, słuchana w charakterze świadka przez policję lub prokuratora w granicach ich uprawnień w tym zakresie stosownie do art. 257 k. p. k. i art. 20 przep. wpraw. k. p. k. (6. II. 1936 r., 1 K. 1521/35).

Art. 150. Dla istoty przestępstwa z art. 150 k. k. jest bez znaczenia, czy sprawca chce na trwałe się uwolnić, czy też chce przebywać na wolności tylko przez pewien czas. (23. IX. 1935 r., 3 K. 780/35).

Art. 154. „Publiczne nawoływanie” z art. 154 k. k., aczkolwiek pozostaje w pewnym pokrewieństwie z podżeganiem, nie jest z nim równoznaczne.

Przepis art. 154 k. k. ma na myśli działanie, zmierzające do wywołania w psychice nieoznaczonych indywidualnie osób, emocyj dodatnich w stosunku do przestępstwa, bez względu na skutki tego nawoływania. (4. XII. 1935 r., 3 K. 1521/35).

Art. 156. 1. Dla bytu przestępstwa z art. 156 k. k. działanie sprawcy musi być skierowane przeciw samej ustawie lub rozporządzeniu władzy, musi dążyć do zniszczenia, zmiany lub niestosowania ich i to drogą nielegalną. Natomiast żądanie wyłączenia spod działania ustawy pewnej kategorii obywateli nie może być uznane za przestępstwo z art. 156 k. k. (19. XII. 1935 r., 1 K. 1048/35).

2. Zawarte w art. 156 k. k. określenie „prawne rozporządzenie” oznacza, iż dane rozporządzenie lub zarządzenie ma być prawne, to znaczy oparte na jakiejś podstawie prawnej i wydane przez właściwy organ władzy w zakresie jego działania. Okoliczność, iż władza, wydając zarządzenie, leżące w granicach jej właściwości, uchybiła możliwie poszczególnym przepisom formalnym, przewidzianym dla wydawania tego rodzaju zarządzeń, nie odbiera bynajmniej danemu zarządzeniu charakteru prawnego rozporządzenia w rozumieniu art. 156 k. k.

Mianem rozporządzenia ustawa obejmuje również zarządzenia władz. (17. XII. 1935 r., 1 K. 959/35).

Art. 160. Udzielenie sprawcy przestępstwa nieumówionej z góry pomocy do ukrycia rzeczy, uzyskanych za pomocą tego przestępstwa, nie podpada pod art. 148 § 1 k. k., lecz stanowi swoiste przestępstwo z art. 160 k. k.

Sprawca nie jest wolny od kary z art. 160 k. k., gdy osoba, której pomaga do ukrycia lub zbycia rzeczy, uzyskanych za pomocą przestępstwa, jest jego najbliższą.

Pomoc w zbyciu lub ukryciu rzeczy uzyskanych za pomocą przestępstwa może się wyrazić także w nieprzeszkadzaniu umieszczenia rzeczy w miejscu, znajdującym się w rozporządzeniu danej osoby. (26. XI. 1935 T., 3 K. 1337/35).

2. Samo wejście w pertraktacje co do nabycia rzeczy, pochodzących z kradzieży, chociażby warunki nabycia nie zostały jeszcze ustalone, w szczególności chociażby porozumienie co do przedmiotu i ceny jeszcze nie nastąpiło, jeżeli tylko w nawiązaniu tych pertraktacyj zamiar nabycia tych rzeczy ujawnił się w sposób niewątpliwy, stanowi usiłowanie przestępstwa z art. 160 k. k. (25. IX. 1935 r., 1 K. 571/35).

Art. 166. Różnica pomiędzy spiskiem a bandą polega wyłącznie na tym, że spisek ma na celu spełnienie indywidualnie ściśle oznaczonego przestępstwa lub kilku tak oznaczonych przestępstw według pewnego planu przestępnego, banda zaś ma na celu dokonywanie przestępstw indywidualnie nieoznaczonych, lub określonych tylko co do rodzaju (np. kradzieży, oszustwa, rozbojów, handlu kobietami itp.).

Zarówno do istnienia spisku, jak i do istnienia bandy wystarcza udział w nich trzech osób. (9. I. 1936 r., 1 K. 1042/35).

Art. 183. Pieczęć, wybita przez właściwego funkcjonariusza na mięsie, przeznaczonym do obrotu, jako środek spożywczy, jest znakiem urzędowym, stwierdzającym wynik badania, o jakim mowa w art. 183 k. k. (2. IX. 1935 r., 3 K. 747/35).

Art. 187. 1. Podrobienie lub przerobienie dokumentu albo użycie takiego dokumentu jako fałszywego środka dowodowego, mającego znaczenie prawne, jest karalne i wtedy, gdy okoliczność, którą się dowodzi lub ma dowieść takim dokumentem, w rzeczywistości nastąpiła. (31. XII. 1935 r., 3 K. 1493/35).

2. Dla bytu przestępstwa z art. 187 k. k. nie ma znaczenia okoliczność, jaką moc dowodową może mieć przerobiony dokument i w jakiej mierze z uwagi na zachodzące w nim po przerobieniu sprzeczności dokument ten zdolny jest do wprowadzenia w błąd co do jego autentyczności. (3. IX. 1935 r., 1 K. 523/35).

3. Przestępstwo z art. 187 k. k. ma charakter formalny i nie wymaga, by sprawca działał w zamiarze przysporzenia korzyści materialnej albo wyrządzenia komuś szkody.

Zgoda osoby trzeciej na podpisanie przez sprawcę dokumentu jej nazwiskiem nie usuwa karalności z art. 187 k. k. (17. X. 1935 r., 2 K. 1022/35).

Art. 189. Ukryciem dokumentu w rozumieniu art. 189 k. k. jest usunięcie go spod rozporządzenia właściwej osoby i stworzenie takiego stanu rzeczy, iż dany dokument staje się niedostępny dla

osoby, która ma prawo i chce z niego korzystać, zatem każde działanie, zmierzające do uniemożliwienia właścicielowi rozporządzenia rzeczą, do czego ma prawo. (4. II. 1936 r., 3 K. 1876/35).

Art. 192. Fałsz intelektualny (art. 192, 287 k. k.) polega na poświadczeniu przez osobę, która dokument wystawiła we własnym imieniu (z własnym podpisem), a przeto w dokumencie autentycznym, nieprawdy.

Skuteczność fałszu intelektualnego polega na nadużyciu zaufania przez osobę, uprawnioną do poświadczenia pewnych faktów. (6. XII. 1935 r., 3 K. 590/35).

Art. 193. 1. Istota występku z art. 193 k. k. wymaga świadomości karygodnego postępowania tylko po stronie wyłudzającego poświadczenie nieprawdy, urzędnik natomiast musi działać w najlepszej wierze i jest jedynie ofiarą podstępu wyłudzającego. (21. X 1935 r., 2 K. 1366/35).

2. Do zastosowania art. 193 k. k. konieczne jest, aby wprowadzenie w błąd dotyczyło takiej okoliczności, która stanowi przedmiot danego poświadczenia, „nieprawda” zatem musi dotyczyć tego, co osoby w cyt. art. wymienione poświadczają, nic zaś okoliczności ubocznych, do których poświadczenia osoby te wcale nawet mogą nie być uprawnione. (20. XII. 1935 r., 2 K. 1530/35).

Art. 195. Wytworzenie sytuacji polegającej na podawaniu cudzego dziecka za swoje w celu zmiany stanu cywilnego tego dziecka przez stwierdzenie tej zmiany za pomocą spisania odpowiedniego aktu urodzenia, należy do istoty przestępstwa z art. 195 k. k., przy czym przestępstwo to jest dokonane, jeżeli podawanie cudzego dziecka za swoje trwało w ciągu tego lub innego okresu czasu i zakończyło się spisaniem wspomnianego aktu urodzenia, albo też jeżeli oba powyższe działania nastąpiły jednocześnie. (13. XII. 1935 r., 1 K. 1224/35).

Art. 203. W dyspozycji art. 203 k. k. przewidziana jest umyślność przez zamieszczenie słów: „kto dopuszcza się czynu nierządnego.....”

Wyrażenie „czyn nierządny” jest nie tylko terminem prawnym, ale jednocześnie zawiera w sobie pojęcie faktyczne, które, w związku ze słowem „dopuszcza się”, znaczy, iż dany czyn spełniony został dla dania upustu lubieżności sprawcy, celem zaspokojenia lub podrażnienia własnego popędu płciowego, bądź też wywołania takiego skutku u osób, na których sprawca czyn lubieżny spełniał. (2. XII. 1935 r., 2 K. 1444/35).

Art. 215. Do istoty przestępstwa z art. 215 k. k., przewidującego niebezpieczeństwa w komunikacji, nie należy, aby katastrofa rzeczywiście nastąpiła, lecz wystarcza sprowadzenie niebezpieczeń-

stwa katastrofy, a więc stworzenie takiej sytuacji, w której katastrofa bezpośrednio grozi. Jeżeli następstwem działania lub zaniechania sprawcy jest katastrofa i jako jej wynik śmierć lub uszkodzenie ciała człowieka, zachodzi zbieg przepisu art. 215 k. k. z odpowiednim przepisem rozdziału XXXV k. k. o przestępstwach przeciwko życiu i mieniu i ma zastosowanie art. 36 k. k. (9. I. 1936 r., 1 K. 1031/35).

Art. 220. Różnica pomiędzy art. 25 i 220 k. k. polega na tym, że art. 25 k. k. dotyczy tylko usiłowania, a więc tylko przestępstw umyślnych, i tylko wypadków zupełnego zapobieżenia skutkom działania, podczas gdy art. 230 k. k. ma zastosowanie także i do nieumyślnych sprawców niebezpieczeństwa i do częściowego tylko odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa, wreszcie i do wypadków czynności przygotowawczych, przewidzianych w art. 218 k. k.

Art. 25 k. k. mógłby mieć zastosowanie wtedy, kiedy sprawca przed przejściem pociągu doprowadza uszkodzony przez siebie tor kolejowy do zupełnego porządku i w ten sposób zapobiega powstaniu wszelkiego niebezpieczeństwa. Jeżeli jednak niebezpieczeństwo katastrofy już istniało, przestępstwo z art. 215 k. k. staje się dokonany, a nie usiłowany, choćby żaden pociąg nie uległ katastrofie, i art. 25 k. k. zastosowania mieć nie może, natomiast może mieć zastosowanie przepis art. 220 k. k. (22. XI. 1935 r., 1 K. 820/35).

Art. 230. Wyższa karalność czynu z art. 230 k. k. zależy nie od jego następstw, lecz od rodzaju czynu, który je wywołał.

Odpowiedzialność za skutek śmiertelny z § 2 art. 230 k. k. pod względem podmiotowym opiera się na zasadach § 2 art. 14 k. k. Do zastosowania § 2 art. 230 k. k. nie jest zatem konieczne ustalenie, że sprawca przewidział lub powinien był przewidzieć śmierć pokrzywdzonego, jak tego wymaga § 2 art. 15 k. k., lecz wystarcza ustalić, że mógł ją przewidzieć. (5. IX. 1935 r., 2 K. 776/35).

Art. 233. Dla przypisania lekarzowi winy z § 2 art. 230 k. k. nie wystarcza jedynie obiektywne stwierdzenie, że nie zachodzi konieczność przerwania ciąży, lecz należy ponadto ustalić, że zabiegu dokonano ze świadomością nieistnienia takiej konieczności.

Art. 233 k. k. nie wymaga istnienia bezpośredniego niebezpieczeństwa, za czym konieczność dokonania zabiegu ze względu na zdrowie kobiety może wpływać także z przewidywanych konsekwencji ciąży w późniejszych jej okresach i warunkach porodu. (23. X. 1935 r., 2 K. 1064/35).

Art. 235—237. Uszkodzeniem ciała w myśl art. 235—237 k. k., jest takie oddziaływanie na ciało ludzkie, które pozostawia na nim wyraźny ślad, niszcząc całość powłoki cielesnej człowieka. Uderze-

nie, niepowodujące zmian anatomicznych lub fizjologicznych w organizmie, podpada pod przepis art. 239 k. k. (5. IX. 1935 r., 2 K. 850/35).

Art. 235. 1. W razie dokonania przestępstwa uszkodzenia ciała, o zamiarze sprawcy, a więc o zakwalifikowaniu jego czynu jako przestępstwa lżejszego lub cięższego, zazwyczaj decyduje spowodowany działaniem sprawcy skutek. (28. XI. 1935 r., 2 K. 1371/35).

2. Przestępstwo z winy nieumyślnej, popełnione przez niedbalstwo, zachodzi nie tylko wtedy, gdy sprawca nie dopełnił czynności, nakazanych przez ustawę czy rozporządzenie, lecz również i w tych wypadkach, gdy sprawca czynu, sam przez się obojętnego z punktu przestępnego, mógł jednak lub powinien był przewidzieć, o ile skutek ten pozostawał w przyczynowym związku z popełnionym niedbalstwem. (16. I. 1936 r., 2 K. 1793/35).

3. W razie usiłowania przestępstwa uszkodzenia ciała przy spowodowaniu skutku lżejszego lub żadnego — musi być udowodniony zamiar sprowadzenia cięższego skutku, wydedukowany z okoliczności, wśród jakich działanie nastąpiło, przy czym do przypisania sprawcy usiłowania sprowadzenia cięższego skutku, wystarcza zamiar wynikowy, tj. przy umyślnym targnięciu się na nietykalność cielesną pokrzywdzonego przewidywanie możliwości sprowadzenia cięższego skutku i godzenia się na to. (28. XI. 1935 r., 2 K. 1371/35).

4. Odpowiedzialność z art. 235 k. k., gdy nie ustalono bezpośredniego ściśle określonego zamierzenia przestępnego, uwarunkowana jest świadomością sprawcy, że skutkiem jego czynu może być upośledzenie o cechach właściwych tylko uszkodzeniom z art. 235 k. k.

Nawet ciężkie uszkodzenie, które zagrażało życiu ofiary lecz tylko chwilowo, jak i każdy poważny, choćby bardzo ciężki rozstrój zdrowia, który nie wywołał skutków, określonych § 1 lit. a) i b) art. 235 k. k., nie uzasadniają kwalifikacji z tego art., mieszczą się bowiem w ramach art. 236 k. k. (28. XI. 1935 r., 2 K. 1300/35).

Art. 237 i 239. Uszkodzenie ciała, powodujące obrzęk i siniaki, może stanowić zarówno występki z art. 239 jakoteż z art. 237 k. k. zależnie od tego, czy skutek urazu ograniczał się wyłącznie do zewnętrznych oznak w postaci obrzęku i siniaka (art. 239) czy też powodował zarazem naruszenie lub ograniczenie funkcji ciała (art. 237 k. k.). (16. XII. 1935 r., 3 K. 1404/35).

Art. 237 § 1. Możliwość zbiegu przepisu z art. 237 § 1 k. k. z przepisami art. 23 i 235 lub 236 k. k. zachodzi, gdy sprawca, który spowodował lekkie uszkodzenie ciała z art. 237 § 1 k. k., w rzeczywistości miał zamiar spowodować uszkodzenie poważniejsze,

podpadające pod art. 235 lub 236 k. k., lecz zamierzonego uszkodzenia nie spowodował wskutek okoliczności od niego niezależnych.

Do zastosowania art. 23 i 236 § 1 k. k. nie wystarcza, że sprawca powinien był przewidzieć spowodowanie uszkodzeń w art. tym wymienionych, lecz konieczne jest, by chciał on uszkodzenia te spowodować, albo by możliwość ich spowodowania przewidywał i na to się godził. (5. IX. 1935 r., 2 K. 798/35).

Art. 239 § 2. Powołanie się w uzasadnieniu niewinniającego wyroku na przepis art. 239 § 2 k. k., jest obrazą tego przepisu, który w przypadkach tzw. prowokacji i retorsji pozwala ograniczyć się tylko do stwierdzenia winy sprawcy i niewymierzania mu kary, nic zaś niewinnić. (5. IX. 1936 r., 2 K. 809/35).

Art. 240. 1. Kilka bójek lub pobić, niezależnych od siebie i stanowiących odrębne zjawiska świata zewnętrznego, sprowadza odpowiedzialność z art. 240 k. k. dla tych, którzy brali udział w zdarzeniu, z którego wynikły przewidziane w tym artykule skutki.

Jednolitość bójki czy pobicia wymaga w każdym konkretnym wypadku szczególnie starannego ustalenia tych wszystkich okoliczności, z których bójka wynikała. (26. XI. 1935 r., 3 K. 1272/35).

2. Jeżeli już po ukończeniu bójki (lub pobicia) jeden z jej uczestników na własną rękę popełni czyn, powodujący śmierć lub ciężkie uszkodzenie ciała, to tego rodzaju czyn wobec braku związku przyczynowego pomiędzy nim, a zbiorowym działaniem, bójką lub pobiciem, nie daje podstawy do kwalifikowania czynu pozostałych uczestników z art. 240 k. k. (22. I. 1936 r., 1 K. 1123/35).

3. Naruszenie czynności narządu ciała nie jest równoznaczne z bezwładnością tego narządu.

W świetle art. 240 k. k. jest obojętne, czy skutek z art. 236 k. k. nastąpił w wyniku ogółu uszkodzeń, czy w wyniku jednego tylko uszkodzenia, którego sprawca jest niewiadomy. (2. XII. 1935 r., 3 K. 1279/35).

Art. 255. 1. Istotę czynu z art. 255 k. k. może stanowić także dostarczenie materiału, dostatecznego dla innych osób do wysnucia ujemnych dla pokrzywdzonego wniosków.

Uczynienie zarzutu, odpowiadającego warunkom zniesławienia ale bez świadków, bezpośrednio osobie, którą ma się pohańbić, może być obrazą z art. 256 k. k., ale nie zniesławieniem z art. 255 k. k. (18. XII. 1935 r., 3 K. 1451/35).

2. Sama znajomość przez sprawcę treści wypowiedzianych (napisanych) słów, mieszczących w sobie zniesławiające zarzuty, wystarczy do przyjęcia umyślności działania, a więc złego zamiaru. (30. XII. 1935 r., 3 K. 1735/35).

3. Postępowanie lub właściwości, które stanowią treść karalnego pomówienia z art. 255 k. k., muszą posiadać doniosłość taką, by były zdolne poniżyć pomówionego w publicznej opinii, lub narazić na utratę zaufania, potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub działalności i posiadać też taką doniosłość, by mogły dotyczyć wartości społecznej pomówionego. (28. X. 1935 r., 2 K. 1133/35).

4. Przedmiotem ochrony prawnej z art. 255 k. k. jest nie tylko cześć osób prawnych, lecz osób zbiorowych, niemających osobowości prawnej. Do takich osób należy majątek ziemski, jako przedsiębiorstwo rolne, nieposiadające osobowości prawnej. Do dochodzenia swych praw w drodze skargi uprawniony jest w pierwszym rzędzie właściciel takiego majątku. (16. IX. 1935 r., 1 K. 594/35).

5. Oskarżony, który w toku swej obrony przytacza nieprawdziwe okoliczności, zawierające przedmiotowo cechy zniesławienia, nie dopuszcza się czynu przestępnego, o ile okoliczności te podniósł w dobrej wierze i w przekonaniu, iż mają one znaczenie dla jego obrony. (27. IX. 1935 r., 3 K. 819/35).

6. Kodeks karny poza przepisem art. 54 k. k., nakazującym ogólnie uwzględnienie przy wymiarze kary stosunku sprawcy do pokrzywdzonego, nie zaznacza różnicy między zniewagą — w zależności od stanowiska socjalnego znieważonej osoby. (9. XII. 1935 r., 2 K. 1419/35).

7. Postanowienia zawarte w kodeksach honorowych mogą mieć jedynie znaczenie dowodu, iż sfery społeczne, uznające dany kodeks, w taki a nie inny sposób zapatrują się na kwestię danymi przepisami unormowane. (19. XI. 1935 r., 1 K. 725/35).

8. Upomnienia, udzielane więźniowi przez naczelnika więzienia, mają charakter oświadczeń, składanych w wykonaniu urzędowania.

Zwrócenie uwagi więźniowi przy raporcie w biurze zarządu więzienia, nie stanowi działania publicznego.

Zachowanie się więźnia w więzieniu, w szczególności zasypywanie władz i urzędów bezzasadnymi skargami, nie mieści się w granicach życia prywatnego (art. 255 § 2 k. k.). (5. IX. 1935 r., 2 K. 778/35).

Art. 256. 1. Szereg obelg, wypowiedzianych w stosunku do określonej osoby w toku jednego zdarzenia, stanowi jedną zniewagę.

Obelgi, identyczne co do treści lecz powtarzane w różnym czasie, stanowią odrębne czyny przestępne, gdy dotyczą różnych zdarzeń, chyba że sąd, z uwag na jednolitość zamiaru przestępnego i jedność naruszonego dobra, uznaje je za jeden czyn ciągły.

Obelgi w toku jednego zatargu, skierowane do kilku osób, przedstawiają się jako jeden czyn, jeżeli wszystkie osoby zelżona jednym zwrotem np. złodzieje, albo też jako szereg czynów, jeżeli w stosunku do każdej z osób użyto innych zwrotów obelżywych. (27. IX. 1935 r., 3 K. 801/35).

2. Niekaralność zniesławienia z uwagi na udowodnienie prawdziwości zarzutu nie pociąga tym samym bezkarności obrazy. (9. XII. 1935 r., 2 K. 1419/35).

Stefan Błeszyński,

Prokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO

I. USTAWODAWSTWO, OBOWIĄZUJĄCE NA OBSZARZE CAŁEGO PAŃSTWA

Ustawa z 18 XII 1919 o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. Ust. poz. 7 i tekst jednolity Dz. Ust. 1933 poz. 734)

Art. 1.1. Gmina nie jest zakładem pracy o charakterze przemysłowym, nie odnoszą się zatem do jej pracowników przepisy o czasie pracy w przemyśle i handlu. (8 I 1936 — CI 1807/35). (Św.).

2. Powiatowy Związek Komunalny, jako wykonywający funkcje administracyjne w zastępstwie organów państwowych, nie może być uważany za zakład pracy o charakterze przemysłowym w rozumieniu art. 1 ustawy o czasie pracy. (8 I 1936 — CI 1701/35). (Św.).

Ustawa z 19 V 1920 o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby (Dz. Ust. poz. 272).

Art. 4. Orzeczenie zarządu Kasy Chorych, ma charakter tymczasowy i wiąże strony dopóty, dopóki nie ulegnie zmianie stan faktyczny, który wywołał tego rodzaju orzeczenie; z chwilą zmiany tego stanu i powstania nowych warunków, skutkujących obowiązków ubezpieczenia, pracownik podlega temu obowiązkowi bez konieczności wydania przez zarząd Kasy orzeczenia, uchylającego poprzednią uchwałę, zwalniającą od obowiązku ubezpieczenia. (22 I 1936 — CI 1358/35). (Św.).

Art. 73. Regulamin służbowy uchwalony przez zarząd kas chorych niezatwierdzony przez Urzędy Ubezpieczeń nie może być podstawą do oceny stosunku pracy pomiędzy kasą chorych a jej pracownikami, a wobec tego w razie braku postanowień szczególnych

należy stosować przepisy rozp. z 16 III 1928 o umowie o pracę pracowników umysłowych. (Wyrok z 4/24 V 1936 — C III 885/34!)
(Li.).

Ustawa o ochronie lokatorów z 11 IV 1924 (Dz. Ust. poz. 406).

Art. 3. Z przepisu tego art. nie wynika, aby w pisemnej umowie o najem lokalu musiał być koniecznie expressis verbis oznaczony okres najmu, i sąd wyrokujący z całości umowy i sposobu jej wykonywania ma prawo wyprowadzić wniosek, iż strony miały na celu zawarcie umowy na czas nie krótszy niż na rok, chociażby tego umowa wyraźnie nie przewidywała. (5 II 1936 — CI 1480/35).
(Św.).

Art. 11 ust. 2. Ustawa o ochronie lokatorów ma na celu ulgę dla lokatorów ponad postanowienia kodeksu cywilnego, nie ogranicza więc uprawnień lokatora wynikających z tego kodeksu. Stąd zastosowanie wypadków bezterminowego wypowiedzenia z ust. 2 art. 11 może mieć miejsce tylko po upomnieniu wymaganym w § 553 kc. (Wyrok z 7 VIII 1936 — C III 1168/34).
(Li.).

Ustawa o skróceniu czasu aplikacji sądowej w b. zaborze pruskim z 11 IV 1924 (Dz. Ust. poz. 427).

Art. 1. Wobec przepisu tego dopuszczalne było unormowanie w drodze oświadczeń woli stosunku aplikanckiego na wypadek, że aplikant wbrew swemu przyrzeczeniu nie pozostał w służbie sadowej. (Wyrok z 29 V — 12 VI 1936 — C III 309/34).
(Li.).

Rozporządzenie Frez. Rzplitej z 14 V 1924 o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. Ust. 1925 poz. 213).

§11 ust. 3 i 4, § 29 ust. 1 lit. „a” i § 33 ust. 3. Przy określeniu miary przerachowania należności z tytułu reszty szacunku nieruchomości lub z tytułu pożyczki, użytej na kupno nieruchomości, należy w przypadku, gdy dłużnik osobisty sprzedał tę nieruchomość już po wejściu w życie rozp. walor., kierować się nie subiektywnym jej szacunkiem, podanym w akcie sprzedaży jej przez dłużnika, lecz wartością obiektywną nieruchomości w dacie sprzedaży, ustaloną przez biegłych; jednakże w stosunku do dłużnika rzeczowego, nabywcy nieruchomości od dłużnika osobistego, w powyższym przypadku nabycia nieruchomości już po wejściu w życie rozp. walor, nie może być wierzytelność przerachowana w mierze wyższej niż wypada ze stosunku obecnej wartości nieruchomości do wartości jej z daty powstania wierzytelności. (23 IV 1936 — C I 2193/35).
(Św.).

§11 ust. 4. Jeżeli dłużnik przez zużycie pożyczki trwale zwiększył swój majątek i zachował w nim w całości lub w części war-

tość pożyczki, to sprawiedliwość, słuszność i rzetelność wymaga, by przerachowanie pożyczki zostało odpowiednio podwyższone. Przy tym zamiary dłużnika co do celu zużycia pożyczki nie decydują, gdyż dopiero rzeczywiste zużycie jej na ten cel, o ile ekwiwalent pożyczonej sumy zachował się w majątku dłużnika, daje sądowi możliwość dostosowania wysokości przerachowanej sumy długu do korzyści, jakie odniósł dłużnik z pożyczki. (Wyrok z 22 V 1936 — C III 313/35). (Li.).

§ 40. Zastrzeżenie zrobione przy zapłacie tylko ze względu na przepisy art. 2 ustawy walutowej z 20 XI 1919 uzasadnia żądanie dopłaty na zasadzie § 40. (Wyrok z 24 IV 1936 — C III 498/35). (Li.).

§ 48. Decyzja Sądu uzyskana na podstawie § 48 rozp. walor., dotycząca przerachowania należności, ustalonej prawomocnym wyrokiem, ma powagę rzeczy osądzonej tylko w kwestii, która została przez nią rozstrzygnięta, a mianowicie wysokości przerachowania, nie przesądza zaś kwestii istnienia samej należności i, stanowiąc tylko akcesorium takiego wyroku, staje się bezprzedmiotową z chwilą uznania przez Sąd, iż należność z wyroku, której dotyczyła, została uiszczona. (29 I 1936 — C I 1365/35). (Św.).

Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych i Ministra Kolei z 2 VII 1924 (Dz. Ust. poz. 641). Rozporządzenie Ministra Komunikacji z 3 II 1932 (Dz. Tar. i Zarząd. Kolej. poz. 81).

§ 19 (1). Chociaż przepisy powyższe pozostawiają kolejom wyznaczanie miejsc, gdzie potrzeba strzeżenia istotnie zachodzi, to jednak celowość wydanych w tym kierunku zarządzeń władz kolejowych podlega badaniu ze strony sądów dla ustalenia, czy czynią one zadość wymaganiom bezpieczeństwa, nakazanym przez ustawę. Wyrok z 11/24 III 1936 — C III 1033/36). (Li.).

Prawo wekslowe z 14 XI 1924 (Dz. Ust. poz. 926).

Art. 4, 26. Zgoda na umiejscowienie weksłu udzieloną może być także w sposób dorozumiany. Okoliczność, że instytucja umiejscowiała jakiegokolwiek weksle dane jej do dyskonta, uzasadniać może wniosek, że tylko pod tym warunkiem podejmowała się dyskontu. O ile zatem kto znając ten zwyczaj zdyskontował w instytucji tej weksel lub złożył podpis na wekslu, który — jak wiedział — będzie w tej instytucji zdyskontowany, ten godził się na powyższy warunek, tak iż nie chcąc go przyjąć powinien był wyrazić szczególnie brak swej zgody. Jeżeli zaś żyrant wiedząc o tym, że instytucja weksle z jego podpisem umiejscowia, nie podniósł przeciwko temu jej postępowaniu żadnego sprzeciwu, to musiał wywołać u tej

instytucji przekonanie, że na umiejscowienie weksli z jego podpisem się godzi. O ile zatem w poszczególnym przypadku swej zgody chciałby odmówić, powinien to instytucji szczególnie oświadczyć. (Wyrok z 20 III 1936 — C III 156/35). (Li.)

Ustawa o państwowym podatku przemysłowym z 15 VII 1935
(Dz. Ust. poz. 556).

Art. 92. 1. Przez kupno i odebranie rzeczy oraz rozporządzenie nimi weszły one w majątek przedsiębiorstwa przemysłowego kupującego i nieistotna jest okoliczność, że sprzedający zastrzegł sobie na sprzedanych rzeczach prawo własności i że rozporządzenie rzeczami nastąpiło bez jego zgody. (Wyrok z 7 VIII 1936 — G III 1167/34). (Li.)

2. Przedsiębiorstwo po sprzedaży z licytacji towarów i urządzenia może być uważane za to samo przedsiębiorstwo, jeżeli mimo sprzedaży nic się nie zmieniło, wszystkie towary i urządzenie pozostały w tym samym lokalu i przedsiębiorstwo prowadzone jest tak samo, w tym samym miejscu i na tych samych zasadach, nawet świadectwo przemysłowe pozostało to samo, a zaszła tylko zmiana właścicieli przedmiotów fizycznych, należących do przedsiębiorstwa. (Wyrok z 25 V 1936 — C III 431/35). (Li.)

Konkordat zawarty pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzplಿತą Polską z 10 II 1925 (Dz. Ust. poz. 501 i Kodeks postępowania cywilnego z 1930 r.

Art. XVI i art. 65 kpc. Według nauki prawa kanonicznego stoi Kuria Diecezjalna na równi z osobami prawnymi uznanymi wyraźnie w prawie kościelnym (cfr. komunikat Ministerstwa Sprawiedliwości z 15 V 1926 Dz. Urz. str. 175), może zatem w zakresie praw powierzonych swemu zarządowi być stroną procesu. (Wyrok z 22 V 1936 — C III 984/35). (Li.)

Prawo o ustroju sądów powszechnych z 6 II 1928 (Dz. Ust. poz. 93 i 1932 poz. 863) i Kodeks cywilny z 1930.

Art. 1 usp. i art. 2 kpc. Roszczenia właścicieli fideikomisu przeciw Bankowi Rolnemu o wypłatę wpływów uzyskanych z parcelacji dóbr fideikomisowych na podstawie art. 77, 78 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z 28 XII 1925 (Dz. Ust. 1926 poz. łącznie z rozp. Min. Ref. Roln. z 12 V 1930 (Dz. Ust. poz. 515) mają charakter cywilno-prawny, podlegają zatem rozpatrywaniu w sądzie powszechnym. (Li.)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 16 III 1928 o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. Ust. poz. 323).

Art. 15. Zastosowanie przez Sąd przepisu tego art., przewidującego obowiązek pracodawcy opłacania procentów zwłoki w razie zawinionej niewypłaty w terminie należącego się pracownikowi wynagrodzenia, wyklucza zasądzenie ustawowych odsetek od chwili wniesienia pozwu. (10/24 III 1936 — C I 2448/35). (Św.).

Art. 19 ust. 2. Okoliczność, że pracodawca zwrócił Kasie Chorych sumę odpowiadającą zasiłkowi otrzymanemu przez pracownika jako wypłaconą mu niesłusznie nie może uchylić prawa pracodawcy do potrącenia, albowiem prawo to ma swe pełne uzasadnienie w samym fakcie, że pracownik zasiłek z kasy chorych otrzymał, rozliczenia zaś co do wypłaconego zasiłku pomiędzy pracodawcą a kasą chorych nie wchodzą w zakres stosunku pomiędzy pracodawcą a pracownikiem. (Wyrok z 15 V 1936 — C III 922/36). (Li.).

Art. 29. Wypowiedzenie nie staje się dopuszczalne nawet podczas choroby pracownika przez to, że trwała ona dłużej aniżeli trzy miesiące. Pogląd przeciwny sankcjonowałby niedopuszczalne wypowiedzenie uwarunkowane, gdyż dopuszczaliby on je mimo niepewności, czy choroba potrwa ponad trzy miesiące i czy dlatego wypowiedzenie wywrze wogóle zamierzony skutek. (Wyrok z 15 V 1936 — C III 922/33). (Li.).

Art. 32 lit. h. Wobec tego, że w myśl art. 1 ustawy z 10 III 1932 r. (Dz. Ust. poz. 328) w związku z postanowieniami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 VI 1932 r. (Dz. Ust. poz. 580) do przymusowego ściągania wszelkiego rodzaju świadczeń pieniężnych w trybie administracyjnym są właściwe wyłącznie Urzędy Skarbowe, to z chwilą wejścia w życie tych przepisów pracownik kontraktowy przyjęty w charakterze egzekutora powiatowego nie mógł wypełniać funkcji związanych z tym stanowiskiem i to niezależnie od woli pracodawcy. Wobec tego powstała ważna przyczyna do bezwłocznego rozwiązania umowy. (Wyrok z 21 VII 1936 — 1013/34). (Li.).

Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z 12 V 1930

(Dz. Ust. poz. 515).

§ 3. Po uchyleniu ograniczeń fideikomisowych co do pewnej części wpływów parcelacyjnych część ta podlega swobodnemu rozporządzeniu dopiero wówczas, gdy Bank Rolny zgodnie z przepisem § 3 złoży nadwyżki w Banku Polskim.

§ 5 ust. 4. Zarzut, że Bank Rolny dokonał z wpływów niesłusznego pokrycia podatków, oparty być może tylko na twierdze-

niu, że Bank poczynił potrącenia wbrew wykazom zaległości dostarczonym przez właściwy urząd skarbowy. (Wyrok z 5 VI. 1936 — C III 1035/34). (Li.).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 29 XI 1930 o Kodeksie postępowania cywilnego (Dz. Ust. poz. 651 i z r. 1932 poz. 802 i 934 tekst jednolity).

Art. 3. 1. Możliwość obrony przeciwko wypowiedzeniu w przyszłym sporze eksmisyjnym nie uchyla dopuszczalności pozwu lokatora o ustalenie, że stosunek najmu istnieje. (Wyrok z 4 IX 1936 — C III 12/35). (Li.).

2. Strona nie ma interesu prawnego w odrębnym ustaleniu stosunku prawnego w przypadku, gdy skutek naruszenia prawa dojrzałym jest już żądanie o świadczenie. (Wyrok z 6 XII 1935 — C III 67/35). (Li.).

Art. 7. Pominięcie dowodu z akt postępowania karnego, w którym zapadł wyrok uniewinniający, nie stanowi naruszenia istotnych przepisów postępowania. (12 III 1936 — C II 2634/35). (Db.).

Art. 13 § 2 p. 1. Roszczenia alimentarne żony należą tylko wówczas bez względu na wartość przedmiotu sporu (art. 18 kpc.) do właściwości sądu okręgowego, gdy dochodzone są łącznie z prawami niemajątkowymi. (27 III 1936 — C II 2659/35). (Db.).

Art. 15. 22. Wzrost wartości przedmiotu sporu w toku postępowania nie ma znaczenia, albowiem sąd wiązany jest podaną w pozwie lub ustaloną na podstawie art. 22 wartością przedmiotu sporu, jeżeli żądanie pozwu nie zostało rozszerzone. (Wyrok z 1 VIII 1936 — C III 1367/35). (Li.).

Art. 35. Jeżeli strona wytacza powództwo przed sąd, w którego okręgu pozwany nie zamieszkuje i powołuje się na art. 35 kpc, wystarczy, jeżeli do pozwu dołączy dokument, z którego by wynikało, że 1. strony zawarły umowę, o której wykonanie, unieważnienie, ustalenie istnienia itd. zostało wytoczone dane powództwo, 2. bądź w samej tej umowie oznaczyły miejsce jej wykonania przez obie strony, lub choćby tylko przez stronę pozwaną, bądź umowa jest tego rodzaju, że ustawa sama wyznacza miejsce jej wykonania przez stronę pozwaną, bądź też sama istota umowy określa miejsce jej wykonania, bądź wreszcie — gdy brak jest powyższych przesłanek — że zobowiązanie, stanowiące przedmiot lub podstawę procesu, powstało w pewnym określonym czasie, w którym pozwany mieszkał w okręgu danego sądu. Natomiast z przepisu art. 35 nie wynika, żeby miejsce wykonania umowy musiało być wyraźnie wymienione w dokumencie, albowiem w takim razie nie można by

wytaczać powództwa przed sąd wykonania umowy, choćby nie było żadnej wątpliwości, że miejsce wykonania zostało stwierdzone dokumentem. (Li.).

Art. 36. Dla dochodzenia roszczenia przeciwko mężowi o tolerowanie egzekucji roszczenia przeciwko żonie, mającego swą podstawę w czynności niedozwolonej, właściwy jest sąd określony w art. 36, albowiem czyn niedozwolony jest także bezpośrednią podstawą roszczenia o ścierpienie egzekucji z mienia wniesionego. (Wyrok z 28 VII 1936 — C III C 1643/35). (Li.).

Art. 42. Roszczenie przeciwko likwidatorowi spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o wynagrodzenie szkody, wyrządzonej przez niego stronie powodowej w wykonywaniu obowiązków likwidatora, ma charakter powództwa „ze stosunku spółki” w sensie art. 42. (Wyrok z 24 VII 1936 — C III 651/35). (Li.).

Art. 84, 98, 137 § 1, 4 i § 2. W imieniu strony występować może tylko jej pełnomocnik, składający pełnomocnictwo strony, lub pełnomocnictwo substytucyjne albo wyznaczony przez Radę Adwokacką; tylko taki pełnomocnik może też podpisywać pisma procesowe. Podpisy innych adwokatów, chociażby z dodatkiem „za adwokata X” lub „za adwokata X i Y” nie mogą zastąpić podpisu pełnomocnika. Wspólne prowadzenie kancelarii jest tylko sprawą spółników i nie uprawnia ich do podpisania pism procesowych jeden za drugiego bez dołączenia pełnomocnictwa bezpośredniego lub substytucyjnego. (Wyrok z 11 VII 1936 — C III 1203/35). (Li.).

Art. 103. Wierzyciel hipoteki zabezpieczającej powinien zawiadomić właściciela nieruchomości nie będącego osobistym dłużnikiem, ile wynosi wierzytelność oraz, że jest już wymagalna, jeżeli chce uniknąć skutków przewidzianych w art. 103 kpc. na wypadek uznania pretensji za podlegającą zasądzeniu po wytoczeniu sporu, albowiem właściciel nieruchomości nie znając okoliczności powyższych i nie zaspakajając z tej przyczyny wierzyciela, nie daje jeszcze przez to powodu do wytoczenia sprawy, jeżeli okazuje się, że nie tylko nie zamierzał sprzeciwić się żądaniu wierzyciela, lecz uczyniłby zadość jego żądaniu, gdyby o wierzytelności i jej wymagalności wiedział. Tak samo przedstawia się sprawa, jeżeli w warunkach powyższych wierzyciel podnosi nadmierną pretensję, właściciel nieruchomości niezwłocznie uznaje za podlegającą zasądzeniu pretensję w mniejszym zakresie, a sąd przyznaje słuszność pozwanemu właścicielowi nieruchomości, o ile z sprawy wynika, że pozwany przyznana pretensję wierzyciela zaspokoiłby niezwłocznie, gdyby o to był wezwany. (Wyrok z 25 V 1936 — C III 842/35). (Li.).

Art. 111. 1. Jeżeli strona zaskarża wyrok apelacją, a zawarte w nim orzeczenie w przedmiocie kosztów zażaleniem, to oba środki odwoławcze przedstawiają jednolitą skargę apelacyjną, która pod względem wniesienia środka odwoławczego na czas odpowiadać potrzebuje wyłącznie przepisowi art. 393 kpc. (Wyrok z 25 V 1936 — C III 842/35). (Li.)

2. Orzeczenie sądu grodzkiego o kosztach sporu, wydane w formie wyroku, oddzielnie od orzeczenia, co do istoty sprawy, strona może zaskarżyć apelacją. (14 IX 1935 — C II 1264/35). (Db.)

Art. 112. 1. Przy ocenie, czy zachodzi zupełne ubóstwo, nie należy uwzględnić ewentualnych kosztów wszystkich instancyj i nawet kaucji kasacyjnej, ponieważ nie wiadomo z góry, czy strona ubiegająca się o prawo ubogich będzie potrzebowała apelować i składać skargę kasacyjną, za czym uwzględnienie kosztów apelacji i kasacji byłoby w danym stanie sprawy przedczesne. (Wyrok z 17 VII 1936 — C III 1184/35). (Li.)

2. Firma jest nazwą, pod którą kupiec rejestrowy prowadzi przedsiębiorstwo. Spółka jawna handlowa nie jest osobą prawną, za zobowiązanie bowiem spółki odpowiada każdy spółnik wobec wierzycieli bez ograniczenia całym swym majątkiem, natomiast majątek spółki należy do spółników. Stąd ani firma jawnej spółki handlowej, ani spółka sama nie może domagać się przyznania prawa ubogich. Gdy zaś art. 112 upoważnia do domagania się tego prawa tylko osoby fizyczne lub prawne, musi zespół osób tworzących jawną spółkę handlową wykazać zupełne ubóstwo każdego ze spółników i zupełne ubóstwo tego ich związku, jaki znalazł wyraz w spółce i w jej przepisami ustawy zastrzeżonej samodzielności majątkowej. (Wyrok z 24 IV 1936 — C III 1669/35). (Li.)

art. 112, 114. Strona ubiegająca się o prawo ubogich jest zobowiązana przytoczyć tylko istotę swej pretensji, by dać sądowi możliwość oceny, czy pretensja nie jest oczywiście bezzasadna, i złożyć zaświadczenie władzy publicznej o swym stanie rodzinnym i majątkowym. Natomiast nie ma strona obowiązku przytoczyć w podaniu o prawo ubogich żadnych szczegółów i twierdzeń, obalające ewentualne zarzuty strony przeciwnej. (Wyrok z 24 VII 1936 — C III 1411/35). (Li.)

Art. 125, 377, 380, 381. Ponieważ postanowienie sądu II instancji odmawiające prawa ubogich lub je cofające kończy postępowanie, skutkiem czego ma do niego zastosowanie art. 380, a nie 377, i obowiązuje ono sąd, który je wydał i strony oraz inne sądy i urzędy, przeto ponowny wniosek o przyznanie prawa ubogich musi być oparty na innej podstawie, aniżeli w poprzednim wnio-

sku względnie cofnięciu prawa ubogich; w przeciwnym razie ponowny wniosek o przyznanie prawa ubogich jest tylko wnioskiem o uchylenie prawomocnego orzeczenia. (Wyrok z 7 IX 1936 — C III 1424/35, 28 VIII 1936 — C III 1576/35). (Li.).

Art. 136. Oznaczenie firmy powodowej w pozwie skrótem telegraficznym, przez nią używanym, jest wprawdzie niewłaściwe; wada ta nie może jednak spowodować unieważnienia postępowania, jeżeli w toku procesu właściwe brzmienie firmy zostanie ustalone. (5 XI 1935 — C II 1346/35). (Db.).

Art. 142. Świadkowi nie służy środek odwoławczy na orzeczenie nakładające na niego grzywnę. (19 XII 1785/35). (Db.).

Art. 174 § 1, 175, 348, 426. 1, 2. Zarzut, że zaskarżone postanowienie nie zawiera wzmianki, czy wydano je na posiedzeniu jawnym lub niejawnym i że nie zawiera nazwiska protokolanta oraz niewiadomo, czy spisano protokół posiedzenia, jest bez znaczenia dla sprawy, jeżeli uchybienia te nie mogły wpłynąć stanowczo na wynik sprawy. (Wyrok z 24 VII 1936 — C III 1820/35). (Li.).

Art. 185. 1. Adwokat, który podpisując skargę apelacyjną przed wysłaniem jej do sądu nie badał, czy zgodne jest wymienione w niej mieszkanie dla doręczeń, nie uczynił zadość staranności i ostrożności wymaganej przy prowadzeniu procesu i spowodowane tym uchybienie terminu jest zawinione. (Wyrok z 11 IX 1936 — C III 1880/36). (Li.).

2. Adwokat przydzielony z racji ubóstwa otrzymuje pełnomocnictwo procesowe, a nie tylko do niektórych czynności. Obowiązkiem jego jest strzeżenie interesów mocodawcy i prowadzenie sprawy w wszystkich instancjach a w szczególności zakładanie środków odwoławczych, o ile zapadną niekorzystne dla mocodawcy orzeczenia, jeżeli mocodawca nie dał odmiennego polecenia, jeżeli nawet bez dalszych informacji mocodawcy środek odwoławczy nie przedstawia się jako oczywiście bezzasadnych — a to również wówczas, gdy adwokat nie może, choćby w drodze pisemnej porozumieć się z mocodawcą w tym przedmiocie i uzyskać od niego zgody na zaniechanie założenia środka odwoławczego, skoro nie potrzebuje wyklądać za niego żadnych sum pieniężnych ani nie może żądać od niego wynagrodzenia za dalsze prowadzenie sprawy. Adwokat zatem dla wykluczenia swej winy nie może zasłaniać się tym, że mocodawca po przegraniu sprawy w I instancji nie dał mu specjalnego polecenia założenia apelacji, nie może jednak również powoływać się na brak potrzebnych informacji, których nie mógł uzyskać nawet drogą pisemną, o ile o informację mógł i powinien się być starać już w toku I instancji. (Wyrok z 7 IX 1936 — C III 1439/35). (Li.).

3. Termin do zgłoszenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku nie ulega przywróceniu, jeżeli zaniedbanie nastąpiło wskutek zaniku pamięci u pełnomocnika procesowego strony. (6 II 1936 — C II 2482/35). (Db.).

Art. 186. Sąd Najwyższy nie jest powołany do rozpoznawania wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia skargi o wznowienie, jeżeli do rozpoznania samejże skargi o wznowienie właściwy jest sąd okręgowy. (17 IV 1936 — C II 2903/35). (Db.).

Art. 210. Do sprawy o rozwiązanie umowy najmu, wszczętej przez zarządcę przymusowego realności, może po umorzeniu zarządu przymusowego wstąpić w miejsce zarządcy właściciel realności w charakterze powoda. (3 X 1935 — C II 946/35). (Db.).

Art. 231 § 2, 250 § 1. Jeżeli nie zachodzą szczególnie wyjątkowe okoliczności, które z góry wykluczają wszelką wartość dowodową podanego świadka, nie można przed przesłuchaniem jego przesądzać, jakie znaczenie dla przekonania sądu mieć będą jego zeznania, o ile tylko okoliczności, na których stwierdzenie dowód ze świadka powołano, są istotne dla oceny sprawy. To też przepis art. 231 § 2 stosować wolno tylko w tych wypadkach, gdy po przeprowadzeniu dowodów strona występuje z nowymi środkami dowodowymi. (Wyrok z 15 V 1936 — C III 981/34). (Li.).

Art. 238. Prawo ubogich, przyznane powodowi, nie traci swej mocy przez przekazanie sprawy innemu sadowi do dalszego postępowania. (2 IV 1936 — C II 2807/35). (Db.).

Art. 244, 245. § 1 zd. 2, 304, 315, 323. Przepisy te zmierzające do wykrycia materialnej prawdy są tylko wyjątkami od zasady, że proces polega na popieraniu go przez strony, a nie na czynności inkwizycyjnej sądu. (Wyrok z 28 II 1936 — C III 1217/34). (Li.).

Art. 339. Wyrok zasadzający jest niewykonalny i ulega uchyleniu dla pogwałcenia istotnego przepisu postępowania, jeżeli świadczenie wzajemne nie jest w nim tak określone, by organ wykonawczy i następnie sąd mógł stwierdzić, że świadczenie wzajemne zostało wykonane. Dla określenia listu hipotecznego nie wystarczy podanie sumy długu, lecz należy podać nieruchomość i miejsce (numer porządkowy wykazu) hipoteki, której list hipoteczny dotyczy. Zupełnie nieokreślone jest oznaczenie weksli „wręczonych powódce na podstawie umowy stron z dnia...” zwłaszcza gdy umowa (nie dołączona do wyroku) nie wymienia tych weksli. W razie sporu byłby nieunikniony proces o to samo. (Wyrok z 31 VIII 1936 — C III 908/34). (Li.).

Art. 339, 417, 424 § 2. Jeżeli sąd apelacyjny po zamknięciu rozprawy uzna, że sprawa nie jest dostatecznie wyjaśniona do sta-

nowczego rozstrzygnięcia, nie może wydać wyroku nawet wówczas, gdy wskutek nierozpoznania istoty sprawy przez Sąd Okręgowy zachodzi potrzeba uchylenia jego wyroku i odesłania sprawy sądowi I instancji. Musi zatem orzeczenie swoje ująć w formę postanowienia, które nie kończy postępowania, skoro sprawa ma dalej być rozpoznawana i rozstrzygnięta, wobec czego przeciwko takiemu postanowieniu nie służy skarga kasacyjna (Postanowienie z 5 VI 1936 — C III Z 1615/35). (Li.)

Art. 342. W razie unieważnienia umowy sprzedaży nieruchomości sąd może przywrócić na rzecz sprzedawcy wpis prawa własności sprzedanej nieruchomości uzależnić na wniosek kupującego od jednoczesnego zwrotu ceny kupna. (3 III 1936 — C II 2509/35). (Db.)

Art. 350. Prośba o załatwienie wniosku dotyczącego sporządzenia wyroku z uzasadnieniem na piśmie, zgłoszona w terminie z art. 350, czyni zadość temu przepisowi chociaż wniosek stawiono przed wydaniem wyroku. (Wyrok z 16 VII 1936 — C III 1125/35). (Li.)

Art. 351. Ogólnikowe przytoczenie treści przepisu ustawowego nie odpowiada wymaganiom art. 351.

Uzasadnienie wyroku ograniczające się do stwierdzenia, że „postępowanie dowodowe I instancji wykazało, iż przedmioty zajęte przez pozwanego nie należały się dłużnikowi egzekucyjnemu, lecz stanowiły własność powoda”, nie odpowiada wymaganiom art. 351. Postanowienie apelacyjne jest bowiem merytorycznym sądzeniem sprawy, wobec czego wyrok sądu II instancji musi się opierać na jego własnych i samoistnych ustaleniach, chociażby przez wyraźne stwierdzenie, że sąd przyjmuje jako własne ustalenia i poglądy prawny sądu I instancji. (Wyrok z 14 VIII 1936 — C III 344/35). (Li.)

Art. 351, 404. Sąd apelacyjny pomijając nowe fakty i dowody powinien po zbadaniu i ustaleniu, czy możliwość i potrzeba powołania się na nie istniała już w I instancji, podać w uzasadnieniu wyroku, dlaczego je pomija. (Wyrok z 17 VII 1936 — C III 1310/35) (Li.)

Art. 395 p. 2. Skarga apelacyjna zawierać musi wyłożenie jej podstawy. Powołanie się na wyłożenie podstaw apelacji, zawarte w skardze apelacyjnej, wniesionej w innej sprawie, nie wystarcza. (24 III 1936 — C II 2628/35). (Db.)

Art. 404. 1. Artykuł ten, dając Sądowi apelacyjnemu prawo pominięcia w pewnych warunkach „nowych faktów i dowodów”, zgłoszonych dopiero w postępowaniu apelacyjnym, dotyczy jedy-

nie twierdzeń faktycznych strony, lecz nie twierdzeń co do prawnego znaczenia faktów, już przedtem przytoczonych czy wynikających ze złożonych do sprawy dowodów. (20 V 1936 — CI 2534/35).
(Św.).

2. Niemożność powołania już w I instancji twierdzeń i dowodów, z którymi strona występuje poraż pierwszy w instancji apelacyjnej, powinna strona sama wykazać sądowi apelacyjnemu, dając mu materiał do oceny, czy strona mogła przytoczyć je przed sądem I instancji. Natomiast nie jest obowiązkiem sądu apelacyjnego badanie z urzędu, dla czego strona danych twierdzeń i dowodów już w postępowaniu przed sądem I instancji nie przytoczyła. (Wyrok z 15 V 1936 — C III 981/34).
(Li.).

Art. 404. Pojęcie możności i potrzeby powołania się na fakty i dowody rozumiane w sensie orzeczenia z 5 IV 1935 — C III 101/34. (Ruch 1935, str. 925, art. 404 nr. 3) stosowane powinno być względnie, czyli że istotne znaczenie mają konkretne okoliczności danego przypadku, w szczególności właściwości osobiste strony procesowej. Inną miarą należy mierzyć stronę, która nie posiada zdolności orientowania się w materiale zaczepnym lub obronnym, aniżeli stronę, która przy starannym rozważaniu tego materiału zdawać powinna sobie sprawę z tego, które fakty i dowody zażywać mogą przy rozstrzygnięciu sprawy. (Wyrok z 28 II 1936 — C III 1217/34).
(Li.).

Art. 409 p. 7. Pominięcie dowodu nie stanowi nieważności z art. 409 p. 7 kpc, lecz może stanowić podstawę kasacyjną z art. 426 p. 2 kpc, jeżeli dowód pominięty był dla wyniku sprawy istotny. (16 X 1935 — C II 971/35).
(Db.).

Art. 422. Jakkolwiek postępowanie przed Sądem Najwyższym nie ulega zawieszeniu z powodu śmierci strony, to jednak dotychczasowa strona z powodu śmierci nie może już być stroną w procesie. Jeżeli więc dziedzice wstąpią w jej miejsce, to Sąd Najwyższy zmienia oznaczenie odnośnej strony. (Wyrok z 19 VI 1936 — C III 634/36).
(Li.).

Art. 424 § 2. 1. Na orzeczenie sądu okręgowego, działającego w charakterze sądu drugiej instancji w spornych sprawach cywilnych, stronom nie służy żaden środek odwoławczy do sądu apelacyjnego. (3 X 1935 — C II 988/35 i 19 III 1936 — C II 2507/35).
(Db.).

2. Stronie pozwanej nie służy skarga kasacyjna na postanowienie sądu drugiej instancji, oddalające zarzut miejscowej niewłaściwości. (11 X 1935 — C II 1297/35).
(Db.).

3. Na odmowę zawieszenia postępowania przez sąd drugiej instancji stronie nie służy do Sądu Najwyższego ani zażalenie ani skarga kasacyjna. (29 IV 1936 — C II 2742/35). (Db.).

Art. 425. I. Wartość przedmiotu zaskarżenia, objętego skargą kasacyjną, oznacza się według wartości przedmiotu, tą skargą dochodzonego, a nie według wartości przedmiotu sporu, poszukiwanego w pozwie. (28 II 1936 — C II 2525/35). (Db.).

2. W sprawach o unieważnienie rozporządzenia ostatniej woli wartość przedmiotu sporu, przyjęta w postępowaniu w pierwszej instancji stanowi zarazem wartość przedmiotu zaskarżenia, objętego kasacją, chociażby nie wszystkie ustępy wyroku drugiej instancji zostały kasacją zaskarżone. (17 X 1935 — C II 992/35). (Db.).

3. W razie istnienia pomiędzy pozwanymi spółuczestnictwa w sporze z art. 69 p. 1 kpc. za wartość przedmiotu zaskarżenia przyjąć należy łączną kwotę przyznanych powodzi sum od pozwanych, chociażby każdy z pozwanych odpowiadał tylko za kwotę niedochodzącą pięciuset złotych. (2 IV 1936 — C II 2679/35). (Db.).

4. Przez złączenie do wspólnego postępowania kilku spraw, z których w żadnej wartość przedmiotu sporu nie przekracza pięciuset złotych, skarga kasacyjna nie staje się dopuszczalną, chociażby łączna wartość przedmiotów zaskarżenia, objętych skargą kasacyjną kwotę tę przekraczała. (21 IV 1935 — C II 547/35, 5 VII 1935 — C II 610/35, 3 III 1936 — C II 2613/35). (Db.).

5. Jeżeli roszczenia, objęte pozwem głównym i wzajemnym pozostają z sobą w związku i rozpoznane zostały wspólnym wyrokiem, należy je co do dopuszczalności skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu sporu traktować łącznie. (3 X 1935 — C II 1009/35). (Db.).

Art. 427. Wniosek kasacji, aby zmienić wyrok drugiej instancji przez przywrócenie do mocy prawnej wyroku pierwszej instancji, nie sprzeciwia się przepisom kpc. (16 I 1936 — C II 2277/35). (Db.).

Art. 429. I. Sąd drugiej instancji nie jest uprawniony do odrzucenia z tej przyczyny środka odwoławczego, wniesionego przez stronę na odmowę prawa ubogich, że strona nazwała go zażaleniem, zamiast skargą kasacyjną. (27 I 1936 — C II 2237/35). (Db.).

2. Skarga kasacyjna ulega zwrotowi, gdy wady formalne nie zostały usunięte w terminie tygodniowym, zakreślonym przez sąd do ich usunięcia, lecz dopiero po upływie terminu miesięcznego, przepisanego prawem do wniesienia skargi kasacyjnej. (29 II 1936 — 2488/35). (Db.).

3. Skargi kasacyjnej, do której nie dołączono wprawdzie do wodu złożenia kaucji kasacyjnej, w której jednak zgłoszony jest wniosek o przyznanie prawa ubogich stronie, wnoszącej kasację, sąd nie może odrzucić przed uprawomocnieniem się orzeczenia o odmowie prawa ubogich. (6 II 1936 — C II 2233/35 i 12 III 1936 — C II 2691/35). (Db.).

434. Wyrok sprzeciwia się wtedy tylko porządkowi publicznemu, gdy samej jego treści, a nie tylko jego słuszności lub zasadności nie można pogodzić z porządkiem publicznym. Wyrok chociażby niesłuszny lub krzywdzący wskutek błędnego przedstawienia przez strony faktycznego stanu sprawy lub nawet wskutek pomyłki sądu, podlega wyłącznie zaskarżeniu do instancji wyższej, wznowieniu itp. Jeżeli jednak strona umyślnie lub przez zaniedbanie z tych środków nie skorzysta, wyrok pozostaje w mocy i obowiązuje strony i urzędy państwowe mimo swej niesłuszności lub bezzasadności. (Wyrok z 31 VIII 1936 — 1126/36). (Li.).

Art. 445 § 2. 1. Niemożności korzystania w rozumieniu art. 445 § 2 nie da się przyjąć, jeżeli w konkretnych warunkach istniały dla strony normalne środki uprzywilejowania sobie środka dowodowego. Twierdzenie zatem strony, że dla braku wiadomości o miejscu zamieszkania ze świadka nie mogła korzystać-, byłoby słuszne wówczas tylko, gdyby mimo celowych starań podczas całego procesu począwszy od chwili, gdy okazała się potrzeba tego świadka, strona adresu jego nie mogła się dowiedzieć. (Wyrok z 12 VI 1936 — C III 1194/35). (Li.).

2. Wykryś orzeczenie lub okoliczność oznacza odnaleźć je mimo, że istniały, lecz o ich istnieniu strona nie wiedziała. Jeżeli więc strona jednocześnie z sprawą, której wznowienia żąda, prowadziła inną sprawę i w tej innej sprawie już po uprawomocnieniu się wyroku w pierwszej sprawie zapadło orzeczenie, to przedstawienie sądowi tego orzeczenia celem wznowienia pierwszej sprawy nie jest -"wykryciem późniejszym" prawomocnego orzeczenia. (Wyrok z 31 VIII 1936 — C III 1126/36). (Li.).i

Art. 455. 1. Postępowanie o wznowienie jest dalszym ciągiem sprawy głównej, wartość zatem przedmiotu sporu w sprawie o wznowienie nie może być wyższa od sumy, przyjętej jako wartość w sprawie głównej. (8 XI 1936 — C II 1284/35). (Db.).

2 Jeżeli przedmiotem sporu głównego była zapłata dolarów, wartość przedmiotu sporu w sprawie o wznowienie *obliczyć* należy według kursu dolara z daty wniesienia pozwu w sprawie głównej. 30 XI 1935 — C II 1370/35). (Db.).

Art. 456. Wstrzymanie wykonania wyroku może zarządzić sąd rozpoznający skargę o wznowienie, a nie Sąd Najwyższy, który w danym wypadku jest powołany do rozpatrzenia skargi kasacyjnej na postanowienie, mocą którego skargę o wznowienie postępowania odrzucono. (Postanowienie z 14 IX 1936 — C III 2000/36).
(Li).

Art. 459. Powód, żądając na podstawie wekslu nieprotestowanego wydania przeciwko akceptantowi (wystawcy wekslu własnego) nakazu zapłaty nie tylko sumy wekslowej, lecz także procentu ustawowego od dnia płatności i innych należności wymienionych w art. 43 prawa wekslowego, nie ma potrzeby dołączenia do pozwu dokumentu stwierdzającego przedstawienie wekslu do zapłaty zgodnie z art. 37 prawa wekslowego. (Uchwała Całej Izby Cywilnej z 9 V 1936 — L. C. Prez. 22/35).
(Li).

Art. 491 §1 p. 1 i 2. Strona może i w przypadkach z art. 491 § 1 p. 1 i 2 dochodzić przed sądem państwowym orzeczenia o wygaśnięciu zapisu na sąd polubowny, chociaż w tych przypadkach do wygaśnięcia tego zapisu orzeczenie sądu państwowego nie jest konieczne. (19 IX 1935 — C II 972/35).
(Db.).

Art. 498 p. 4. Orzeczenie sądu polubownego nie jest z tej przyczyny nieważne, że uzależnia wynik sporu od złożenia przez jedną ze stron przysięgi. (22 X 1935 — C II 984/35).
(Db.).

Art. 529. 1. Nadanie klauzuli wykonalności orzeczeniom komisji rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi odbywa się w trybie postępowania egzekucyjnego a nie w trybie postępowania niespornego. (22 XI 1935 — C II 1633/35).
(Db.).

2. Sąd powszechny, rozpoznając sprawę nadania klauzuli wykonalności orzeczeniu komisji rozjemczej dla sporów pomiędzy właścicielem nieruchomości a dozorcą domowym nie może wdawać się w meritum sprawy, a w szczególności w sprawę trafności orzeczenia co do wysokości dochodzonego roszczenia za pracę, lecz ograniczyć się ma do stwierdzenia, czy zachodzą uchybienia w postępowaniu przed komisją rozjemczą, tamujące nadanie klauzuli wykonalności. (5 XI 1935 — C II 1374/35 i 14 III 1936 — C II 2765/35).
(Db.).

Art. 538. Na orzeczenie sądu drugiej instancji co do nadania klauzuli wykonalności stronom nie służy żaden środek odwoławczy do Sądu Najwyższego. (2 VIII 1936 — C II 690/35, 6 XI 1935 — C II 1450/35, 2 XII 1935 — C II 1668/35, 15 I 1936 — C II 2001/35 i 16 III 1936 — C II 2643/35).
(Db.).

Art. 566 §1. Przepis ten nie jest żadną normą porządkową, zawierającą polecenie złożenia dokumentu, jeżeli strona powodowa go posiada. Chodzi raczej o ograniczenie dowodu ze względu na szczególny charakter powództwa. Natomiast art. 566 § 1 p. 2 nie wyklucza w postępowaniu na pozew dłużnika oparty na tym przepisie wszelkiego dowodu z wszystkich innych środków dowodowych, aniżeli z dokumentu. Ustawa stanowi w tym miejscu tylko, że powód swe twierdzenia, na których opiera pozew, udowodnić musi dokumentem i to właśnie tym, który dołączył do pozwu. Według jednak ogólnych zasad procesowych wolno stronie pozwanej wystąpić z obroną mającą na celu wykazanie nieskuteczności tego dowodu czy to przez zakwestionowanie prawdziwości dokumentu, czy też przez prowadzenie dowodu przeciwnego za pomocą wszelkich środków przewidzianych w kpc. Tak samo strona powodowa musi mieć możliwość zbijania obrony strony pozwanej i to znowu wszelkimi dopuszczalnymi środkami dowodowymi. (Wyrok z 29 V 1936 — C III 1031/35). (Li.).

Art. 566, 567. Jeżeli po wniesieniu pozwu nastąpi zlicytowanie zajętej rzeczy, dopuszczalne jest przejście w tym samym procesie do żądania o zasądzenie od strony pozwanej wynagrodzenia za pozabawienie strony powodowej zlicytowanych rzeczy. (Wyrok z 22 V 1936 — C III 1282/34). (Li.).

Art. 568. Konsekwencją logiczną tego przepisu jest utrata prawa korzystania z tych zarzutów także w razie powtórnego wniesienia pozwu, przewidzianego w art. 567 kpc przeciw tejże osobie o zwolnienie od tej samej egzekucji tych samych przedmiotów, jeżeli powód mógł podnieść je już w pierwszym pozwie. Celem bowiem przepisu ustawy jest zapobieżenie podnoszenia coraz to nowych zarzutów przeciw egzekucji w toku postępowania, tym bardziej powtarzanie powództw, przewidzianych w art. 567 kpc. (Wyrok z 17 VII 1936 — C III 1166/35). (Li.).

Art. 616. Przepisy te w przedmiocie nabycia własności są natury materialnej i mają w stosunku do przepisów kodeksu cywilnego charakter legis posterions i legis specialis. Osobne postanowienie 'O przysądzenie prawa własności przewidziane w art. 728 kpc, wymagane jest tylko przy egzekucji z nieruchomości. Dlatego nabycie własności w drodze egzekucji z ruchomości wierzyciel uzyskuje na zasadzie art. 616 § 2 już z chwilą zawiadomnienia o przyznaniu mu przejętej rzeczy. (Wyrok z 24 VII 1936 — C III 1221/35). (Li.).

Przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego z 29 XI 1930 (Dz. Ust. poz. 652 i 1932 poz. 802).

Art. XXXI § 2 punkt 5. Ponieważ przepisy wprowadzające kpc pozostawiły w mocy nie tylko § 664 pc, lecz cały rozdział pc o postępowaniu w sprawach o ubezwłasnowolnienie, to wszelkie przesłanki powództwa, a tym samym również termin do wniesienia jego określać muszą przepisy tego rozdziału, czyli że do terminu tego stosuje się przepisy pc. To samo wynika z zasady, że kpc nie można stosować do terminów temu kodeksowi nieznanymi i że o prawomocności orzeczeń należy orzekać według przepisów, pod których panowaniem orzeczenia zapadły. Przepisy wprowadzające kpc wyjątków od tych zasad nie przewidują. Gdy zaś według postanowień kpc termin z § 664 pc nie jest konieczny, przywrócenie jego do poprzedniego stanu jest niedopuszczalne. (Wyrok z 31 VIII 1936 — C III 1115/36). (Li.).

Ustawa z 17 III 1932 o uregulowaniu stosunków służbowych pracowników instytucji ubezpieczeń społecznych (Dz. Ust. poz. 338).

Art. 1. Przepis ten stosuje się do wszystkich pracowników instytucji społecznych a więc i do lekarzy Ubezpieczalni, skoro z p. 5 ust. 2 art. 22 rozp. z dnia 29 XI 1930 o organizacji i funkcjonowaniu instytucji ubezpieczeń społecznych (Dz. Ust. poz. 635) wynika, że lekarze Kas Chorych (Ubezpieczalni) są zaliczeni do jej pracowników. (Wyrok z 20 IV 1936 — C III 602/34). (Li.).

Pod przepisy ustawy z dn. 17 III 1932 poz. 338 podpadają również lekarze Kas Chorych (Ubezpieczalni Społecznych). (19 III 1936 — C I 2705/35). (Św.).

Rozporządzenie z 27 X 1932 — Przepisy o kosztach sądowych (Dz. Ust. poz. 805).

Art. 7, 9. Dla uniknięcia rygoru z art. 9 wystarczy, jeżeli przy jednolitym przedmiocie sporu i apelacji opłatę wniesie tylko jedna z osób odwołujących się. Cofnięcie apelacji przez jednego z odwołujących się nie wywołuje tego rygoru, jeżeli cofający nie zażąda zwrotu uiszczonej opłaty. (Wyrok z 24 IV 1936 — C III 498/34). (Li.).

Ustawa z 24 III 1933 o wyłączeniu terenów budowlanych z pod działania przepisów o przebudowie ustroju rolnego (Dz. Ust. poz. 230)

Art. 1. Ustawa ta ze względu na swój charakter publiczno-prawny ma zastosowanie również do stosunków spornych, ulegających rozpoznaniu po jej wydaniu, które powstały przed jej ogłoszeniem. (18 III 1936 — C I 1818/35). (Św.).

Ustawa z 28 III 1933 o ubezpieczeniu społecznym (Dz. Ust. poz. 396).

Art. 129. Z mocy tego przepisu wszelkie spory o wykonanie umowy między lekarzami a Ubezpieczalnią Społeczną podlegają właściwości komisji rozjemczych dla spraw lekarskich, przy czym rozwiązanie umowy pracy, zawartej z lekarzem, nie skutkuje upadku właściwości komisji rozjemczej. Należy uważać za zatarg zbiorowy spór, powstały pomiędzy Ubezpieczalnią Społeczną a grupą lekarzy, wywodzących swe prawa z treści umowy zbiorowej. (13 II 1936 — C I 1857/35). (Św.).

Ustawa z 29 III 1933 o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych ((Dz. Ust. poz. 213)

Art. 1. 1. Obniżenie odsetek, przewidziane tą ustawą, nie odnosi się do odsetek, przypadających od hipotek sądowych (wierzytelności zabezpieczonych przymusowo ustanowionym prawem zastawu). (18 IX 1935 — C II 896/35). (Db.).

2. Wierzyciel, który uzyskał prawo zastawu na hipotecę, uzyskuje uprawnienie takiego samego rodzaju, jakie przysługiwało zastawcy. Jeżeli więc zastawieniu uległa hipoteka zwykła, to wierzyciel wierzyciela ma to samo stanowisko, które miał zastawca, nie uzyskuje zatem hipoteki zabezpieczającej, lecz uprawnienie do poszukiwania zaspokojenia z prawa, na którym uzyskał zastaw, czyli że tak samo jak zastawca podlega ograniczeniom z ustawy z 29 III 1933. (Li.).

Art. 2. Zastosowania ulg w zakresie terminów spłaty nie wyłącza okoliczność, że celem ściągnięcia wierzytelności wszczęta została egzekucja przed wejściem w życie tej ustawy. (18 V 1934 — C II 752/34 i 27 IX 1935 — C II 1238/35). (Db.).

Art. 8. 1. Wniesienie pozwu i popieranie sporu o zapłatę kapitału, zabezpieczonego hipotecznie, oparte na zaleganiu dłużnika z zapłatą odsetek za czas od 1 kwietnia 1933 r., mieści w sobie wypowiedzenie, przewidziane w art. 8. (8 I 1935 — C II 2198/34, 5 VII 1935 — C II 605/35 i 27 I 1936 — C II 2232/35). (Db.).

2. Do wierzytelności hipotecznych, obciążających nieruchomości, należące do związków komunalnych, nie ma zastosowania art. 8 ustawy z dnia 29 marca 1933 r., ponieważ kwestię odroczenia spłaty długów hipotecznych związków samorządowych regulują przepisy specjalnego i późniejszego prawa — rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych, które nie zawierają analogicznego do art. 8 ustawy z dnia 29 marca 1933 r. przepisu. (6 III 1936 — C I 2556/35). (Św.).

Art. 12. Pomieniona ustawa nie stosuje się do wierzytelności, które nie były zabezpieczone hipoteką umowną w czasie wejścia jej w życie (10 kwietnia 1933 r.). Wskazana w p. 3 art. 12 lej ustawy data 1 lipca 1932 r. odnosi się do momentu powstania wierzytelności jako takiej, tj. do chwili, kiedy zawiązany został stosunek zobowiązaniowy między dłużnikiem a wierzycielem, nie zaś do momentu zabezpieczenia już dawniej istniejącej wierzytelności na hipotece. (13 XII 1935 — C I 1474/35). (Św.).

Art. 12 p. 3. Z pod działania ustawy nie są wyłączone wierzytelności, co do których umówiono hipoteczne prawo zastawu przed dniem 1 lipca 1932 r., chociażby wpis prawa zastawu nastąpił dopiero po tym dniu: — natomiast ustawa nie odnosi się do wierzytelności osobistych, powstałych przed 1 lipca 1932 r., jeżeli one na podstawie umowy, zawartej dopiero po tym dniu, zostały hipotecznie zabezpieczone. (7 XI 1935 — C II 1584/35) (Db.).

Rozporządzenie z 1 IV 1933 o wynagrodzeniu adwokatów
(Dz. Ust. poz. 201)

§ I. Umowa, na podstawie której adwokat, zastępujący osobę małoletnią w procesie, ma pobierać wynagrodzenie wyższe, niż przewidziane w taryfie, wymaga do swej ważności zatwierdzenia nadopieczniacza. (29 X 1935 — C II 1366/35). (Db.).

Kodeks Zobowiązań z 27 X 1933 (Dz. Ust. nr 82 poz. 598)

Art. 37, 39, 107, 108, 110, 337. Oświadczenie sprzedawcy, iż w szybie naftowym mogą się znajdować rury dziewięciocalowe, nie jest zapewnieniem, iż rury takie w szybie się znajdują. Brak takich rur w szybie nie uprawnia nabywcy do uchylenia się od dopełnienia umowy. (10 III 1936 — C II 2562/35). (Db.).

Art. 110, 223, 431. Pożyczka sumy pieniężnej ponad 250 złotych, dana po dniu 1 lipca 1934 r., nie może być bez zgody obu stron dowodzona świadkami lub przesłuchaniem stron. (12 III 1936 — C II 2581/35). (Db.).

Art. 234. 1. Przepisy kodeksu zobowiązań o złożeniu do depozytu sądowego nie mają zastosowania do składu, dokonanego przed wejściem kodeksu zobowiązań w życie. (13 XII 1935 — C II 1786/35). (Db.).

2. Prawo dłużnika do odebrania przedmiotu zdeponowanego gaśnie także wówczas, gdy choć jeden z wierzycieli, na rzecz których przedmiot złożono, zgłosi w sądzie, iż sprzeciwia się odebraniu tego przedmiotu przez dłużnika i wniesie pozew o wydanie depozytu. (3 I 1936 — C II 2097/35). (Db.).

Art. 288. 1. Zaskarżenie czynności dłużnika, zdziałanej przed dniem 1 lipca 1934 r. na szkodę wierzyciela, odbywa się na podstawie dawniejszych przepisów materialno-prawnych, a nie na podstawie kodeksu zobowiązań. (18 II 1936 — C II 2409/35). (Db.).

2. Wierzyciel może skargą z art. 288 kod zob. dochodzić bezskuteczności zwolnienia przez osobę trzecią dłużnika od nałożonego na nią obowiązku pozostawienia po swej śmierci dłużnikowi części nieruchomości. (6 IV 1936 — C II 2846/35). (Db.).

Art. 470 § 4. Do stosunku służbowego dozorców domowych, zajętych w domach ubezpieczalni społecznych, ma zastosowanie przepis art. 470 § 4 Kod. Zob., według którego pracodawcy do rozwiązania umowy z ważnej przyczyny wygasa, jeżeli pracodawca nie dokonał rozwiązania umowy w ciągu dwóch tygodni od powzięcia wiadomości o istnieniu takiej przyczyny. (10 III 1936 — C II 2676/35). (Db.).

Prawo o notariacie — Rozp. Prez. Rzplitej z 27 X 1933
(Dz. Ust. poz. 609)

Art. 82. Na podstawie skryptu dłużnego, sporządzonego w formie aktu notarialnego jednostronnie przez samego tylko dłużnika, w którym dłużnik ustanawia na swej nieruchomości prawo zastawu dla otrzymanej pożyczki, wierzyciel może uzyskać wpis prawa zastawu dla swej wierzytelności. (2 X 1935 — C II 1037/35). (Db.).

Art. 135. Po wejściu w życie Kodeksu Zobowiązań art. 135 prawa o notariacie może mieć zastosowanie tylko do tych umów i aktów, które nie zostały uregulowane przez Kod. Zob. i co do których nadal obowiązują przepisy t. X cz. 1 Zw. Pr. względnie innych ustaw, wymagające zgłoszenia danych umów i aktów do obiaty i przewidujące skutki niedokonania tego zgłoszenia. (Uchwała całej Izby Cyw. Sądu Najwyższego z 25 V 1935 — C Prez. 15/35). (Św.).

Art. 137 i art. 39, 43, 44 Kod. Handl. Przejęcie przedsiębiorstwa, dokonane między małżonkami, nie wymaga do swej ważności formy aktu notarialnego. (16 X 1935 — C II 1180/35). (Db.).

Kodeks Handlowy z 27 VI 1934 (Dz. Ust. poz. 502).

Art. 17 i 39. Sąd rejestrowy może na spółkę z ogr. odp. nałożyć obowiązek usunięcia z firmy dodatków służących do korzystania z cudzej firmy (12 III 1936 — C II 2564/35). (Db.).

Art. 61. Prokurent spółki akcyjnej może być w sprawach spółki przesłuchany tylko w charakterze świadka, a nie w charakterze strony. (23 I 1936 — C II 2083/35). (Db.).

Art. 266 § 4. Do osób interesowanych, na których wniosek sąd rejestrowy może odwołać likwidatorów spółki i mianować innych, nie należą wierzyciele spółki. (20 IV 1936 — C II 2937/35). (*Db.*)

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 12 VI 1934 o wierzytelnościach w walutach zagranicznych (Dz. Ust. poz. 509).

Art. 1. Kto przetrzymał bezprawnie i z własnej winy cudzy czek, opiewający na dolary, przez okres w którym dolary miały wyższą wartość, zobowiązany jest do wynagrodzenia szkody powstałej wskutek spadku kursu dolara, mimo wejścia w życie rozp. z. 12 VI 1934. (Wyrok z 5 VI 1936 — C III 1515/35). (*Li.*)

Art. 2, 3, 4, 8. Postanowienie w umowie, że należy zapłacić 5000 dolarów, w każdym razie bez względu na kurs dnia płatności nie mniej jak 44 500 złotych w złocie przedstawia zastrzeżenie za płaty według zawartości złota w zagranicznej jednostce pieniężnej. Skoro więc art. 8 ust. 2 nie wyłącza zastosowania art. 2 i skoro klauzula złota w Stanach Zjednoczonych została uchyloną, przeto na podstawie takiej umowy nie można żądać zapłaty według art. 2 ust. 2 i art. 3 ust. 3. (Wyrok z 18 V 1936 — C III 857/35). (*Li.*)

Przepisy o kosztach sądowych (Rozp. z 24 X 1934 Dz. Ust. poz. 837).

Art. 12 i 15. Na wezwanie sądu drugiej instancji o uiszczenie opłaty sądowej i doręczeniowej nie ma ani zażalenia ani skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego. (18 II 1936 — C II 2352/35 i 2359/35). (*Db.*)

Art. 15. Przepis ten stanowiący, że na zarządzenie co do wezwania o uiszczenie należnej opłaty nie ma zażalenia i strona nie może wnosić zażalenia na takie zarządzenie, nie wyklucza dopuszczalności zaskarżenia tego zarządzenia w zażaleniu na postanowienie zarządzające zwrot nieopłaconego pisma. (Wyrok z 28 VIII 1936 — C III 1894/36). (*Li.*)

Art. 29 p. 6, 38 p. 1 i 51. O zwrocie wpisu stosunkowego uiszczanego od skargi kasacyjnej, odrzuconej przez Sąd Najwyższy nie orzeka Sąd Najwyższy, lecz sąd drugiej instancji, w którym skarga kasacyjna była wniesiona. (6 XI 1935 — C II 257/35). (*Db.*)

Prawo upadłościowe z 24 X 1934 (Dz. Ust. poz. 834).

Art. 1. Wspólnik spółki jawnej jest kupcem w rozumieniu prawa upadłościowego i Kodeksu Handlowego. Kupcowi może być ogłoszona upadłość z powodu długów, wynikających z czynności innych niż handlowe.

Zaniechanie przez przedsiębiorcę zapłaty kilku drobnych długów oraz jednego długu, wprawdzie większego, jednak wątpliwego, nie może być poczytane za zaprzestanie płacenia długów. (29 II 1936 — C II 2907/35). (Db.).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 24 X 1934 o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (Dz. Ust. poz. 841).

Art. 40. Nie może być powodem do uznania danego długu rolniczego za niepodlegający działaniu przepisów rozporządzenia z dn. 24 X 1934, dotyczących rozłożenia zapłaty na raty, okoliczność, że dług ten utracił prawo korzystania z moratorium, ustanowionego przez ustawę z 29 III 1933 Dz. Ust. poz. 213, ze względu na zaleganie dłużnika z zapłatą przewidzianych w art. 8 tej ustawy odsetek za czas po 1 kwietnia 1933 r. (6 III 1936 — CI 1524/35). (Św.).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 17 XII 1934 (Dz. Ust. poz. 971).

§ 2. Z uwagi na to, że kaucję kasacyjną wpłacać należy do kas sądowych, wpłata jej do depozytu sądowego nie odpowiada przepisowi § 2; do depozytu sądowego odnoszą się inne przepisy aniżeli do kas sądowych. (Postanowienie z 19 VI 1936 — C III 1341/35). (Li.).

II. USTAWODAWSTWO DZIELNICOWE

I. B. ZABÓR ROSYJSKI

Kodeks cywilny Napoleona.

Art. 803. Otrzymanie komornego przez spadkobiercę od osoby, wynajmującej lokal, należący do majątku spadkowego, nie stwierdza jeszcze przyjęcia przez niego spadku w charakterze spadkobiercy bezwarunkowego i nie pozbawia go uprawnień, wpływających z przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, o ile spadkobierca nie był postawiony w zwłóce co do złożenia rachunków ze swego zarządu wierzycielom i *zapisobiercom*, jak to przewiduje ust. 2 art. 803 k. c. (19 II 1936 — C I 1498/35).

Art. 1328. Poświadczenie podpisów przez urząd gminy nie nadaje aktowi z podpisem prywatnym daty pewnej. (19 II 1936 — C I 1585/35).

Art. 1384. W myśl tego przepisu odpowiedzialność osoby za szkodę, zrządzoną przez przedmioty, które ma pod swoim nadzorem, domiemywa się, a przeto osoba ta, aby się uwolnić od odpo-

wiedzialności, winna udowodnić, że z jej strony nie było winy i że nie mogła przeszkodzić temu, co się stało. (13 II 1936 — CT 1523/35).

Art. 1657. Uiszczenie przez nabywcę z góry całego szacunku nie wyklucza stosowania art. 1657 k. c., który stanowi, iż w razie sprzedaży rzeczy ruchomych rozwiązanie sprzedaży po upływie terminu umówionego do odbioru następuje na korzyść sprzedawcy samym przez się prawem i bez wezwania; sprzeczny z tym przepisem zwyczaj handlowy nie może mieć mocy obowiązującej. (5 III 1936 — C I 1700/35).

Art. 1743. Przepis tego art., stwarzając wyjątek od ogólnej zasady, musi być tłumaczony ograniczająco, a ponieważ pomieniony przepis przewiduje tylko, iż nowonabywcę obowiązują umowy najmu z datą pewną co do możliwości wypowiedzenia najmu, to nie ma słusznej podstawy do wnioskowania, aby umowa taka obowiązywała nowonabywcę i co do zapłaty komornego poprzedniemu właścicielowi nieruchomości; przeto o ile zapłata komornego poprzedniemu właścicielowi nastąpiła za okres czasu, przekraczający zwykłą miarę, której mógł się spodziewać nowonabywca i którą w każdym poszczególnym przypadku w związku z okolicznościami sprawy winien ustalić sąd wyrokujący, zapłata ponad tę miarę nie może obowiązywać nowonabywcę. (6 II 1936 — CI 1465/35).

Art. 2034. Gdy poręczenie dane było nie na oznaczony ściśle termin i nie w stosunku do indywidualnego zobowiązania, lecz do zobowiązań ściśle nieoznaczonych, tego rodzaju stosunek może być przerwany przez każdą stronę w tym sensie, że poręczenie nie będzie miało zastosowania do zobowiązań, wynikłych między dłużnikiem a wierzycielem po dacie wymówienia umowy. (19 III — 2 IV 1936 — C I 1308/35).

Art. 2277. Odsetki skapitalizowane na skutek umowy szczególnej (art. 1154 k. c.) nie podlegają specjalnemu krótkiemu przedawnieniu z art. 2277 k. c. (13 XII 1935 — CI 773/35).

Ustawa hipoteczna 1818 r.

Art. 137. Kaucja hipoteczna jest zabezpieczeniem miejsca hipotecznego dla należności, która w wyniku rozrachunku stron zostanie ustalona i ujawniona w wykazie hipotecznym czystym wpisem. Wobec takiego charakteru wpisu kaucyjnego zapisanie na kaucji ostrzeżenia nie ma skutków uzyskania zabezpieczenia na wierzytelności hipotecznej, przewidzianego w art. 137 ust. hip., i wierzyciel dla zapobieżenia uiszczeniu przez osobę, na której nieruchomości zapisana jest kaucja hipoteczna, objętego kaucją długu

do rąk uprawnionego z kaucji z pominięciem praw pomienionego wierzyciela powinien zabezpieczyć swoje roszczenia przez zajęcie wierzytelności w trybie art. 851 p. 4 oraz art. 629 i nast. kpc; o ile zaś wierzytelność nie została zajęta, dłużnik zobowiązania, zabezpieczonego kaucją, może dokonać zapłaty swemu wierzycielowi bez potrzeby badania, czy na kaucji nie ma zapisanego ostrzeżenia. (15 V 1936 — CI 2271/35).

Z zabezpieczenia przez ostrzeżenie korzysta tylko prawo, objęte ostrzeżeniem i przysądzone następnie wyrokiem, w przypadku więc, gdy zasądzona została należność w złotych, podczas gdy ostrzeżenie opiewało na marki, z miejsca w hipotecę, zachowanego przez zapisanie ostrzeżenia, może korzystać zasądzona suma tylko do wysokości sumy, objętej ostrzeżeniem, po dokonaniu przerahowania tej ostatniej sumy. (6 III 1936 — CI 1536/35).

Ustawa górnicza (Zw. Pr. t. VII wyd. 1912 r.).

Art. 514. Okoliczność, iż roboty prowadził nie sam właściciel nadania górniczego, lecz dzierżawca, nie zwalnia właściciela nadania od odpowiedzialności za zrządzoną tymi robotami szkodę, gdyż z mocy art. 514 ust. górn. przemysłowiec górniczny, tj. ten, kto uzyskał nadanie własności górnicznej i eksploatuje ją (bez różnicy, czy sam bezpośrednio, czy też za pośrednictwem innych osób, jak na przykład dzierżawców poszczególnych obiektów wchodzących w skład nadania), obowiązany jest wynagrodzić właściciela gruntu za wszelkie straty i uszkodzenia na powierzchni gruntu, spowodowane robotami górnicznymi. (3 IV 1936 — CI 1905/35).

Prawo cywilne Ziemi Wschodnich (t. X cz. I Zw. Pr.).

Art. 974. Artykuł ten, przewidujący zwrot daru w razie dokonania przez obdarowanego zamachu na życie darczyńcy, albo dopuszczenia się względem tegoż pobicia lub gróźb, albo fałszywego oskarżenia o przestępstwo, albo w ogóle okazania mu oczywistego nieposzanowania, ma na względzie czyny obdarowanego, dotyczące bezpośrednio darczyńcy, a nie członków jego rodziny, i nie ulega wykładni rozszerzającej. (4/18 II 1936 — CI 2187/35).

Art. 1246. W razie uznania przez sąd w trybie art. 1777—1777¹⁰ ust. post. cyw. osoby zaginionej za zmarłą przewidziany w art. 1246 t. X cz. I Zw. Pr. termin do zgłoszenia się po spadek biegnie od chwili uprawomocnienia się decyzji sądu, uznającej osobę zaginioną za zmarłą. (Skład 7 Sędziów 7 XII 1935 — CI 625/34).

Witold Świącicki,

Sędzia Sądu Najwyższego.

2. B. ZABÓR AUSTRIACKI

Kodeks cywilny z 1 VI 1811 Zb. ust. sąd. Nr 946.

§ 879. Groźba wykorzystania uprawnień umownych, wyrażona celem zawarcia nowej umowy, korzystniejszej dla groźącego, nie jest ani sprzeczna z prawem ani z dobrymi obyczajami. (25 II 1936 — C II 2410/35 i 30 III 1936 — C II 2723/35).

§ 1090. Umowa, którą najmobioreca zobowiązuje się na placu, należącym do kolei państwowych, wystawić kiosk i prowadzić w nim sprzedaż owoców, cukrów itd. jest umową najmu placu a nie umową najmu kiosku lub dzierżawy przedsiębiorstwa. (17 X 1935 — C II 1725/35).

§ 1162. Oświadczenie kuratorium okręgu szkolnego, że Ministerstwo W. R. i O. P. cofnęło gimnazjum prywatnemu tzw. „niepełne prawa gimnazjów państwowych” ze względu na słabe kierownictwo i brak właściwej opieki nad koedukacją, nie uprawnia towarzystwa utrzymującego gimnazjum do natychmiastowego rozwiązania stosunku służbowego z kierownikiem gimnazjum. (27 II 1936 — C II 2424/35).

§ 1231. Wyprawa z § 1231 Kod. cyw. jest jedynie zasiłkiem na urządzenie własnego gospodarstwa przez syna lub córkę. (3 I 1936 — C II 2094/35).

§ 1295. Izba adwokacka nie jest odpowiedzialna wobec adwokata za rzekome szkody zrządzone mu przez działalność adwokackiego sądu dyscyplinarnego. (20 XI 1935 — C II 1008/35).

Patent cesarski z 5 VII 1953 Dzpp, Nr 130 o zniesieniu służebności i galicyjska ustawa krajowa z 27 V 1873 dz. ust. kr. Nr 253 o wykupie ciężarów gruntowych.

Sprawa wykupu ciężarów gruntowych, przyznanych probostwu ugodą w zamian za uchylone służebności leśne, nie należy do właściwości sądów powszechnych. (8 X 1935 — C II 1042/35).

Patent z 9 VIII 1854 o postępowaniu niespornym Dzpp. Nr 208.

Odnowienie zaginionego aktu sądowego w b. zaborze austriackim odbywa się w trybie postępowania niespornego. (29 X 1935 — C II 1714/35).

Galicyjska ustawa krajowa z 15 VIII 1866 Dz. ust. kraj. Nr 28 o konkurencji kościelnej.

Należność za roboty wykonane przy budowie Kościoła katolickiego nie obciąża osobiście członków Komitetu parafialnego. 26 III 1936 — C II 2738/35).

Ustawa z 5 III 1869 Dzpp. Nr 27 o odpowiedzialności kolei

§ 1. Domniemanie winy po stronie kolei w razie nieszczęśliwego wypadku istnieje jedynie wówczas, gdy podstawą roszczenia odszkodowawczego są uszkodzenia cielesne, nie zaś szkody rzeczowe. W tym ostatnim przypadku konieczne jest wykazanie winy kolei w myśl przepisów kodeksu cywilnego. (23 X 1935 — C II 1290/35).

Ustawa hipoteczna z 25 VII 1871 Dzpp. Nr 95.

§ 31. Nie można dozwolnić złożenia do zbioru dokumentów umowy sprzedaży nieruchomości, zdziałanej przez pełnomocnika sprzedawcy na podstawie pełnomocnictwa ogólnego, chociaż upoważniającego pełnomocnika do sprzedawania nieruchomości mocodawcy, jeżeli pełnomocnictwo wystawione było dawniej niż na rok przed wniesieniem podania hipotecznego i nie oznaczało nieruchomości, do której sprzedaży miało się odnosić. (22 I 1936 — C II 2081/35).

Ordynacja egzekucyjna z 27 V 1896 Dzpp. Nr 79.

§ 216 ust. 2. 1. Podatek od nieruchomości oraz podatek majątkowy, zalegające z nieruchomości, której tylko połowa została egzekucyjnie sprzedana, korzysta tylko w połowie z prawa pierwszeństwa przy podziale licytacyjnej ceny kupna. (20 XII 1935 — C II 1764/35).

2. Podatek samorządowy od kopalni (art. 5 i 59 ustawy z 11 VIII 1923 o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych Dz. Ust. z r. 1932 Nr 106 poz. 884) nie korzysta z ustawowego pierwszeństwa zaspokojenia ani przy rozdziale ceny kupna, uzyskanej z licytacyjnej sprzedaży uprawnień do wydobywania minerałów żywiczych (21 II 1936 — C II 1947/35), ani przy podziale takiejże ceny uzyskanej z licytacyjnej sprzedaży inwentarza kopalnianego. (2 X 1935 — C II 1050/35).

3. Państwowy Bank Rolny, chcąc korzystać z prawa pierwszeństwa nadanego należnościom Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, artykułem 15 (5) ustawy o tymże funduszu w brzmieniu art. 13 rozporządzenia Prez. Rzplitej z 24 X 1934 Dz. Ust. Nr 94 poz. 842, a nieujawnionego w księdze hipotecznej powinien pierwszeństwo to zgłosić i wykazać na rozprawie działowej, wyznaczonej celem podziału licytacyjnej ceny kupna, uzyskanej za sprzedaną egzekucyjnie nieruchomość. (14 I 1936 -- C II 2458/35).

Ustawa z 6 III 1906 Dzpp. Nr 58 o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.

§ 2. Spółka odpowiada za zobowiązania zaciągnięte na jej rachunek przed jej zarejestrowaniem a uznane następnie przez jej zwiadowców. (18 IV 1936 - C II 2926/36).

§§ 16 i 50. Zwiadowcy spółki należy się wynagrodzenie za jego czynności, jeżeli nieodpłatność nie była umówiona. Okoliczność, że władza spółki, umową spółki do tego powołana, nie oznaczyła wysokości wynagrodzenia, nie stoi na przeszkodzie oznaczeniu tej wysokości przez sąd. (16 III 1936 — C II 2944/35).

§ 52. Spadkobiercy wspólnika nie są zobowiązani do wpłat na podwyższenie kapitału, uchwalone dopiero po śmierci wspólnika. (18 X 1935 — C II 1274/35).

§ 76. Egzekucja z udziału wspólnika nie może być prowadzona przez zarząd przymusowy udziału. (8 XI 1935 — C II 1365/35).

Ordynacja układowa i upadłościowa z 10 XII. 1914 Dzpp. Nr 337.

§ 44 ord. uhl. W postępowaniu układowym rekurs od uchwały komisarza układowego w sprawie dopuszczenia wierzycieli do głosu jest dopuszczalny, nie można w tym przypadku stosować przez analogię przepisu § 93 ust. 4 ord. upadł (6 II 1935 — C II 2648/34).

§ 176 ord. upadł. Od uchwały sądu apelacyjnego wydanej w sprawie pokrycia należności zarządcy masy nie służy do Sądu Najwyższego żaden środek prawny. (16 X 1935 — C II 1181/35 i 23 VII 1936 - C II 713/36).

Dr. Włodzimierz. Dbałowski

Sędzia Sądu Najwyższego.

3. B. ZABÓR PRUSKI

Pruskie powszechne prawo krajowe (1) — Ustawa z 18 XI 1921 o dobrach rodzinnych w byłej dzielnicy pruskiej (Dz. Ust. poz. 715) (2).

§§ 117, 118, 119 II 4 (1), art. 8, 9 (2). Ordynacja zastąpiona być musi w procesie przez użytkownika, a o ile wyrok wiązać ma całą rodzinę, muszą brać udział dwaj najbliżsi expectanci, zaś w braku ich przedstawicielstwo rodzinne. Kuratorowi ustanowionemu na podstawie § 9 służy tylko rola pełnomocnika użytkownika fideikomisu, nie może on zatem prowadzić sporów fideikomisowych w własnym imieniu. (Wyrok z 5 VI 1936 — C III 1035/34).

Niemiecka ustawa o postępowaniu cywilnym.

§ 68. Interwenient uboczny nie może celem wykluczenia skutków z § 68 pc powoływać się na to, że strona główna nie wniosła skargi rewizyjnej i że nie zawiadomiła interwenienta o doręczeniu jej wyroku oraz o braku zamiaru wniesienia rewizji (Wyrok z 27 III 1936 — 512/35).

§ 272. Sąd ma obowiązek rozważenia twierdzeń stron wszechstronnie, zatem nie tylko w tym kierunku, w jakim je strona przytoczyła, lecz ponadto pod każdym dalszym względem istotnym dla rozstrzygnięcia sporu. Z tego powodu nawet twierdzenia, które strona przytoczyła dla własnej obrony lub dla poparcia własnego żądania, zużytkować może sąd celem wykazania, że obrona lub skarga tej strony jest nieuzasadniona, a więc że słuszne jest stanowisko strony przeciwnej. Jeżeli obydwie strony uważają umowę za rozwiązana, sąd nie powinien traktować jej inaczej. Nie jest bowiem ani prawem ani obowiązkiem sądu orzekanie o skutkach, co do których nie ma sporu pomiędzy stronami. Sąd mógłby conajwyżej badać zasadność odstąpienia, jeżeli jest ona istotną dla rozstrzygnięcia sporu. (Wyrok z 12 VI 1936 — C III 1264/34).

§ 322. Spór o świadczenie główne i o karę umowną są odrębnymi sporami. Wynik sporu pierwszego nie przesądza sporu drugiego. Dlatego strona może występować w sporze późniejszym z wszystkimi zarzutami, które podnosiła w sporze poprzednim. (Wyrok z 19/30 VI 1936 — C III 623/35).

§ 322, 771. Po prawomocnym uwzględnieniu skargi z § 771 strona pozwana nie może wystąpić w drodze pozwu, by powód z poprzedniego procesu zezwolił na wypłatę jej sumy licytacyjnej zajętej rzeczy. (Wyrok z 24 VII 1936 — C III 1111/34).

§ 771. Czynnici legitymowani do wystąpienia z żądaniem z § 771 jest osoba podana w tytule, a zwłaszcza klauzuli egzekucyjnej, nie zaś wierzyciel, którego wymienił komornik w protokole egzekucyjnym. (Wyrok z 1 V 1936 — C III 896/34).

Niemiecka ordynacja upadłościowa.

§§ 85, 124. Jeżeli zarządca masy upadłościowej dzięki swym fachowym wiadomościom sporządził sam inwentarz oraz bilans, nie służy mu żadne wynagrodzenie za pracę na zasadzie przepisów §§ 612, 632 kc, gdyż sporządzenie nie polega na wypełnieniu umowy usług lub o dzieło, lecz na wykonaniu obowiązku z § 124. Z uwagi na powyższy charakter sporządzenia nie jest masa upadłościowa wzbogacona kosztem zarządcy. (Wyrok z 19 VI 1936 — C III 720/36).

(Li.).

Niemiecki kodeks cywilny.

§§ 117, 362. Właściciel nieruchomości będący osobistym dłużnikiem roszczenia osobistego zabezpieczonego hipotecznie na jego nieruchomości, spłacając swój dług, nie potrzebuje dopuścić do wygaśnięcia wierzytelności. Skutek ten osiągnąć może w szczególności przez to, że ofiaruje wierzycielowi pieniądze nie jako spłatę długu, lecz jako kupno wierzytelności hipotecznej, innymi słowy jeżeli płaci nie *solvendi*, lecz *emendi causa*. Wierzytelność hipoteczna jest wówczas przedmiotem świadczenia, jak każdy inny przedmiot kupiony i wierzyciel dopełnia swego zobowiązania z § 433 kc przez odstąpienie hipoteki wraz z roszczeniem. Coprawda wierzytelność osobista gaśnie wskutek konfuzji, jeżeli nabycie następuje na rzecz właściciela samego, utrzymuje się natomiast w mocy w wypadku cesji na rzecz osoby trzeciej. Czynność podobna nie jest pozorną dlatego, że chodzi przy niej o zaoszczędzenie kosztów i szczególnych formalności. Przeciwnie motyw ten wyklucza pozornosc, gdyż strony wybierają rzeczywiście inny sposób załatwienia sprawy, aniżeli nakazywałaby treść ich wzajemnego stosunku. (Wyrok z 13 III 1936 — C III 112/34).

§ 126. Dla zachowania wymaganej w ustawie formy pisemnej dokumentu jako zobowiązania konieczne jest własnoręczne podpisanie przez wystawcę swego nazwiska. Podpisy „matka”, „ojciec” nie odpowiadają temu warunkowi, nie czynią więc zadość przepisowi § 126. (Wyrok z 31 VIII 1936 — C III 886/34).

§§ 133, 157. Odebranie i zdeponowanie przez komornika rzeczy sprzedanej dłużnikowi egzekucyjnemu z zastrzeżeniem prawa własności na skutek egzekucji ceny kupna za tę rzecz wszczętej na podstawie zabezpieczenia powództwa przez sprzedającego nie przedstawia wyrazu woli sprzedającego, że odstępuje od umowy kupna sprzedaży. Sprzedający nie ma obowiązku strzeżenia podczas egzekucji możliwości gospodarczego korzystania rzeczy przez kupującego. Obowiązek ten spoczywa na kupującym samym, który w drodze przepisów art. 583 § 2, 845 i § 1, 846, 512 swe prawa może zabezpieczyć. (Wyrok z 7 VIII 1936 — C III 1112/35).

§ 138, 225. Skrócenie czasu przedawnienia zarobków pracowników nie sprzeciwia się dobremu obyczajom, skoro ustawa w tym względzie ułatwienia dla dłużników szczególnie dopuszcza. (Wyrok z 2 VII 1936 — C III 1249/35, 26 VI 1936 — C III 1372/34).

§ 241. W braku szczególnego postanowienia umownego dłużnik nie potrzebuje na życzenie wierzyciela uiścić świadczenia do rąk osoby trzeciej. (Wyrok z 5 V 1936 — C III 1035/34)

§§ 241, 812. Umowa o świadczenie odszkodowania jest bezskuteczna, jeżeli szkoda nie istnieje. O ile umowa była abstrakcyjna, odmówić może dłużnik świadczenia na podstawie przepisów o niesłusznym wzbogaceniu. (Wyrok z 3 IV 1936 — C III 922/34).

§§ 249, 823. Stosunek obligatoryjny pomiędzy osobą uprawnioną a zobowiązaną do odszkodowania powstaje z chwilą wkroczenia niedozwolonym działaniem, za które odpowiada zobowiązany, w sferę praw majątkowych uprawnionego. Roszczenie zatem o odszkodowanie za uszkodzenie nieruchomości służy w razie zmiany właściciela tej osobie, która była właścicielem, w czasie, gdy nastąpiło wydarzenie, które wywołało szkodę. (Wyrok z 3 IV 1935 — C III 922/34).

§§ 249, 826. Jeżeli właściciel sprzeda swą nieruchomość dwukrotnie, to pierwszemu kupującemu powstaje szkoda nie już skutkiem wpisania na rzecz drugiego kupującego ostrzeżenia dla zabezpieczenia jego prawa o przewłaszczenie, lecz dopiero przez wpisanie go jako właściciela, albowiem dopiero ten wpis uniemożliwia pierwszemu kupującemu zrealizowanie umowy z sprzedającym. (Wyrok z 15 XI 1935 — C III 1099/34).

§ 341 ust. 3. Okoliczność, że wierzyciel skargę o zapłatę kary konwencjonalnej wniósł już po uzyskaniu wyroku w sprawie o świadczenie główne i że to roszczenie główne zapłacone zostało w czasie, gdy odnośnie do kary umownej już zapadł wyrok, nie uzasadnia zastrzeżenia w myśl § 341 ust. 3, albowiem zastrzeżenie należy zgłosić tylko przy przyjęciu świadczenia głównego jako wypełnienia zobowiązania, zaś fakty, które miały miejsce przed lub po przyjęciu świadczenia, nie mogą uchodzić za zastrzeżenie. (Wyrok z 19/30 VI 1936 — C III 623/35).

§ 454. Według treści tego przepisu nie chodzi o to, w jakiej kolejności nastąpiły świadczenia sprzedającego i kupującego w rzeczywistości, lecz w jakiej nastąpić one miały według treści umowy. Nie ma udzielenia zwłoki, gdy w myśl umowy zapłata miała być dokonana przed świadczeniem sprzedającego lub równocześnie z nim. (Wyrok z 5 VI 1936 — C III 1090/34).

§§ 516, 518. Przyrzeczenie renty z łaski wskazuje na to, że strony rozumiały przyznanie renty jako dar, wskutek czego umowa taka wymaga formy nakazanej w § 518. (C III 599/34).

§ 518. Zrzeczenie się zwrotu pieniędzy wpłaconych na poczet zamierzonej umowy na wypadek niedojścia jej do skutku jako oświadczone pod zastrzeżeniem nie podpada pod § 518 ust. 2. (Wyrok z 3 IV 1936 — C III 923/34).

§ 607. Do zawarcia pożyczki niekonieczna jest wypłata pieniędzy do rąk pożyczkobiorcy; pieniądze mogą na jego polecenie być wypłacone także innej osobie. (Wyrok z 13 III 1936 — C III 112/34).

§ 626. Nauczycielka przyjęta w domu dla nauki dzieci daje mimo należytego pełnienia swych obowiązków pedagogicznych przyczynę do natychmiastowego wypowiedzenia, jeżeli ustosunkuje się nieodpowiednio do swych pracodawców. (Wyrok z 14 VII 1936 — C III 1253/34).

§ 675. Obowiązkiem adwokata, któremu strona powierzyła sprawę lub załatwienie pewnych czynności, jest wyjaśnienie stronie, jakie dokumenty i dowody oraz w jakim czasie ma przedstawić. (Wyrok z 25 V 1936 — C III 1011/34).

§ 839. Strona, która za poradą adwokata nie wniosła rewizji, chociaż byłaby w ten sposób wygrała proces przeciwko innej osobie o odszkodowanie, nie postąpiła niedbale; nie odpowiada ona również za ewentualne niedbalstwo adwokata. (Wyrok z 27 III 1936 — C III 512/35).

§ 1115. Jeżeli wpis hipoteki nie wymienia osoby dłużnika, to w granicach doświadczenia życiowego i słusznego rozumnego tłumaczenia treści pisemnych oświadczeń wnioskować należy, że zobowiązany jest sam właściciel. W razie więc zapisania hipoteki jednolitej na nieruchomości będącej wspólną własnością kilku osób po częściach idealnych za zobowiązanych uważani być muszą wszyscy współwłaściciele i to każdy z nich w odniesieniu także do tej części, która nie jest jego własnością. Skoro bowiem nie obciążono każdej części szczególną hipoteką, to W myśl przytoczonych zasad chodziło o zabezpieczenie długu bez różnicy współwłaściciela, w którego osobie powstał. Hipoteka istnieje zatem, chociażby tylko jeden z współwłaścicieli w rzeczywistości był dłużnikiem. (Wyrok z 1/22 V 1936 — C III 842/34).

§ 1138. Postanowienie ustawy, że publiczna wiara księgi wieczystej obejmuje przy hipotece także roszczenie osobiste, ma znaczenie jedynie w odniesieniu do prawa rzeczowego. W szczególności figuruje się istnienie roszczenia osobistego o tyle, o ile zależne jest od niego istnienie prawa rzeczowego jako hipoteki. Natomiast publiczna wiara księgi wieczystej nie jest zdolna zapewnić istnienia roszczeniu osobistemu jako takiemu. Jeżeli ono wygasło, nie istnieje ono również na rzecz nabywcy w dobrej wierze i nabywca takiej hipoteki nie może zwracać się do dłużnika określonego jako takiego w księdze wieczystej o zapłatę, lecz realizować może nabyte prawo tylko jako rzeczowe żądając od właści-

cielą obciążonej nieruchomości tolerowania egzekucji z gruntu. Dotyczy to również przerachowania. Na wysokość przerachowania prawa rzeczowego wpływa tylko wysokość roszczenia osobistego istniejącego w rzeczywistości względnie stosunek podstawowy usprawiedliwiający nabycie długu gruntownego. Natomiast fikcja, że istnieje roszczenie osobiste, gra i w tym względzie rolę jedynie o tyle, że prawo rzeczowe traktuje się jako hipotekę, a nie jako dług gruntowy, zaczem przy przerachowaniu tego prawa stosować należy § 33 a nie 34 rozp. z 14 V 1924, atoli bez uwzględnienia wpływu, jaki normalnie na prawo rzeczowe ma osobiste roszczenie połączone z hipoteką. (Wyrok z 13 III 1936 — C III 112/35).

§§ 1353, 1571. Na prawo odmowy przywrócenia wspólności małżeńskiej pozostaje bez wpływu upływ czasu przewidzianego w § 1571 kc. (Wyrok z 5 VI 1936 — C III 1026/34).

Niemiecki kodeks handlowy.

§ 346. Przepis ten nie wyklucza zastosowania § 157 kc, lecz go uzupełnia. (Wyrok z 15. V 1936 — C III 938/34).'

Niemiecka ustawa o sądownictwie niespornym.

§ 177. Niezachowanie przepisów formalnych nie może być tłumaczone jako pomyłka, którą można by sprostować, lecz usunięte może być jedynie przez zawarcie nowej umowy w należytej formie. (Wyrok z 22 V 1936 — C III 845/35).

Ordynacja Ubezpieczeniowa z 14 VII 1911 (Dz. Ust. Rzeszy str. 505)

§§ 5, 25, 363. W §§ 25, 363 mieści się ustawowe ograniczenie prawa zarządu do działania w imieniu kasy chorych. Nieważna jest zatem umowa, przyznająca funkcjonariuszowi dożywotnią rentę bez podstawy prawnej, lecz z łaski jako obciążająca środki kasy bez wzajemnego świadczenia i obca celom i zadaniom kasy. (Wyrok z 30 III 1936 — C III 599/34).

Rozporządzenie Rady Związkowe) z 9 IX 1915 w przedmiocie ulżenia sądom (Dz. Ust. Rzeszy str. 562).

§ 27. Uchwała Sądu Okręgowego w Krakowie przekazująca sprawę Sądowi Okręgowemu w Poznaniu nie mogła wywołać skutków przewidzianych w § 27. (Wyrok z 22 V 1936 — C III 597/35).

Rozporządzenie o umowach taryfowych z 23 XII 1918 (Dz. Ust. Rzeszy str. 1918)

§ I. W przedmiocie przedawnienia umowy indywidualne są dopuszczalne, jeżeli umowa taryfowa kwestii przedawnienia szczególnie nie reguluje. (Wyrok z 2 VII 1936 — C III 1249/35 26 VI 1936 — C III 1272/34).

Rozporządzenie o demobilizacji gospodarczej z 12 II 1920 w brzmieniu rozp. Min. Pracy i Opieki Społecznej z 30 IV 1926 (Dz. Ust. (poz. 312).

§ 12. Z treści tego przepisu wynika, że do wydalenia robotników potrzeba zgody w tych przedsiębiorstwach., w których w myśl przepisów ustawy o radach załogowych powinny istnieć także rady lub powinien być wybrany zwierzchnik załogi (Betriebsmann) z prawami i obowiązkami określonymi w ustawie, a więc w przedsiębiorstwach, które zatrudniają z reguły przepisaną ilość pracowników. (Wyrok z 7 VIII 1936 — C III 1147/34).'

Marian Lisiewski

Sędzia Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

I. POSTĘPOWANIE PRZED NAJW. TRYBUN. ADMIN.

143. Przewodniczący Komisji Odwoławczej nie ma prawa wniesienia skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego bez zastępstwa adwokackiego. (16 stycznia 1936 r. L. Rej. 6737/33).

144. Legitymacja do wniesienia skargi do N. T. A. na orzeczenie, dotyczące wyborów dokonanych przez radę gminy wyznaniowej żydowskiej, nie jest w wypadkach, w których stroną jest wyborca, zależną od okoliczności, by skarżący w Czasie wniesienia skargi był jeszcze członkiem wymienionej rady. (22 maja 1936 r. L. Rej. 717/35).

II. POSTĘPOWANIE PRZED WŁADZAMI ADMINISTRACYJN.

145. Skarga do N. T. A. na orzeczenie Urzędu Patentowego R. P., unieważniająca znak towarowy, wniesiona już po sprzedaży przedsiębiorstwa, z którym ten znak towarowy się łączy przez dotychczasowego właściciela przedsiębiorstwa, nie może być pozostawiona bez rozpoznania z powodu braku legitymacji, jeżeli nabywca przedsiębiorstwa skargę tę podtrzymał. (26 maja 1936 r. L. Rej. 5060/32).

146. Władza orzekająca o koncesji przemysłowej jest tylko wówczas zwolniona od obowiązku podania faktycznego uzasadnienia odmownego rozstrzygnięcia, jeżeli przeciwko uzasadnieniu temu przemawia wzgląd na bezpieczeństwo Państwa, lub wzgląd na

interes publiczny o charakterze ważnego interesu państwowego. (22 maja 1936 r. L. Rej. 4880/34).

147. W wypadku wniesienia odwołania od ostatecznego w toku instancji administracyjnych orzeczenia przez stronę, błędnie w tym orzeczeniu pouczoną, że służy jej odwołanie, władza wyższa, do której odwołanie wniesiono, winna spowodować sprostowanie błędnego pouczenia o środkach prawnych. (30 kwietnia 1936 r. L. Rej. 3812/34).

148. Wyłączenie, zastrzeżone w art. 112 prawa o postępowaniu administracyjnym, nie dotyczy rozrachunku władz skarbowych z władzami gminnymi odnośnie doręczanych przez organa gminne płatnikom na zlecenie władz skarbowych wezwań płatniczych; z przepisów zaś rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. Dz. U. R. P. poz. 580 i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 listopada 1930 r. Dz. U. R. P. poz. 719 wynika prawo gmin do zwrotu kosztów pomienionych doręczeń. (2 marca 1936 r. L. Rej. 3957/36).

III. SPRAWY URZĘDNICZE

I. Prawa i obowiązki służbowe.

149. W myśl przepisu art 131 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 6 lutego 1928 r. prawo o ustroju sądów powszechnych poz. 93 Dz. Ust., skazanie sędziego na dyscyplinarną karę nagany pociąga za sobą opóźnienie o 1 rok posunięcia do wymiaru wyższej grupy lub szczebla uposażenia. (16 marca 1936 r. L. Rej. 6661/32).

150. Naganność służby nauczyciela tymczasowego, uzasadniająca odmowę odprawy w myśl art. 69 ustawy o stos. sł. naucz. poz. 462/28 Dz. Ust., winna być ustalona w sposób, określony w rozdziale IX tejsze ustawy, ujemne zatem spostrzeżenia wizytatorów, względnie niedostateczne oceny pracy nauczycieli i nie są równoznaczne z ustaleniem naganności służby i nie uzasadniają odmowy odprawy na podstawie art. 69 pomienionej wyżej ustawy. (23 marca 1936 r. L. Rej. 721/33).

151. Niewypowiedzenie się władzy w sprawie uprawnień emerytalnych w decyzji zwalniającej ze służby funkcjonariusza państwowego na podstawie art. 56 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (poz. 164/22 Dz. Ust.), lub nauczyciela — na podstawie art. 60 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (poz. 462/28 Dz. Ust.) nie stanowi istotnej wadliwości postępowania.

Uprawnomocnienie się tego rodzaju decyzji nie pozbawia funkcjonariusza państwowego, lub nauczyciela — możliwości dochodzenia swych praw emerytalnych. (28 maja 1936 r. L. Rej. 490/33).

2. *Emerytury i zaopatrzenia.*

152. Postanowienia ust. 2 i 3 art. 36 ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 stosują się również do wypadków przyznania, a nie tylko podwyższenia zaopatrzenia emerytalnego. (30 stycznia 1936 r. L. Rej. 10312/32).

153. W razie bezpośredniego przejścia ze służby prowizorycznej, podlegającej ustawie o państwowej służbie cywilnej (poz. 164/22 Dz. Ust.) na służbę stałą w sądownictwie czas, spędzony na służbie prowizorycznej nie może być w myśl art. 37 ustawy emerytalnej poz. 380/31 Dz. Ust. doliczony do wysługi emerytalnej. (12 lutego 1936 r. L. Rej. 4924/33).

154. Ochotnicza służba wojskowa w części przekraczającej obowiązkową służbę wojskową w Wojsku Polskim — podlega zaliczeniu do 10-letniego okresu nieprzerwanej służby państwowej, przewidzianego w art. 11 ustawy emerytalnej. (16 marca 1936 r. L. Rej. 8774/32).

155. Emeryt skazany za przestępstwa pochodzące z chęci zysku (ustęp ostatni art. 8 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej poz. 164 Dz. Ust. na karę nie pociągającą za sobą, w myśl odnośnej ustawy karnej (w szczególności art. 27 i 27 ros. K. K.) utratę praw publicznych i emerytury, nie traci swego prawa do emerytury. (16 marca 1936 r. L. Rej. 5826/32).

156. Do wysługi emerytalnej pracownika kolejowego, zwolnionego ze służby po wejściu w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lipca 1932 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych (Dz. Ust. poz. 577), a przed 1 lipca 1933 r., jako dniem wejścia w życie noweli z dnia 28 czerwca 1933 r. do tegoż rozporządzenia (Dz. Ust. poz. 359), podlega zaliczeniu okres służby kolejowej, opłaconej składkami ubezpieczonymi do Kasy Emerytalnej robotników kolejowych b. dzielnicy pruskiej dopiero od dnia wejścia w życie tej noweli, tj. od dnia 1 lipca 1933 >r. (27 marca 1936 r. L. Rej. 9658/33).

157. Służba w b. żandarmerii austriackiej w myśl art. 81 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 (Dz. Ust. z 1924 r. poz. 46 i poz. 178) i § 47 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1929 r. (Dz. Ust. poz. 448) podlega zaliczeniu do wysługi emerytalnej pracownika P. K. P., który już przed 1 września 1929 r. był pracownikiem etatowym, a do służby kolejowej przeszedł ze służby

w żandarmerii, — chociażby pracownik ten w czasie służby w żandarmerii austriackiej sam składek emerytalnych nie opłacał. (30 kwietnia 1936 r. I. Rej. 678/33).

158. Przy ustalaniu ilości lat, podlegających zaliczeniu do wyслуги emerytalnej na zasadzie art. 97 ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 r w brzmieniu, nadanem temu artykułowi ustawą z 18 marca 1931 r. poz. 170 Dz. Ust., służba samorządowa w Państwie Polskim, zaliczalna do emerytury z mocy ustępu 2 art. 81 ustawy emerytalnej, winna być traktowana na równi z zaliczalna do emerytury służbą państwową polską. (23 marca 1936 r. L. Rej. 7303/32).

159. Jednorazowa odprawa, przewidziana w ustępie 1 § 27 rozporządzenia Rady Ministrów z 8 lipca 1932 poz. 577 Dz. Ust., nie przysługuje wdowie, która zrzekła się prawa do zaopatrzenia wdowiego w myśl postanowień § 5 tegoż rozporządzenia. (19 maja 1936 r. L. Rej. 9555/33).

IV. SPRAWY SKARBOWE

1. Należytości i opłaty stemplowe.

160. Dla zaliczenia piekarni miejskiej do instytucji i zakładów użyteczności publicznej w myśl art. 10 p. 4 ustawy z dnia 3 lutego 1931 r. o Państwowym Funduszu Drogowym, poz. 81 Dz. Ust., jest decydujące, aby piekarnia była założona i prowadzona przede wszystkim w celach socjalnych, a nie zarobkowych. (11 stycznia 1936 r. L. Rej. 2895/33).

161. Umowa zawarta między cukrowniami, mająca za przedmiot odstąpienie udziału w kontyngencie cukru (art. 7 z 22 lipca 1925 r. poz. 630 Dz. Ust.), nie podpada pod przepis art. 67 ust. 1 p. 1 u. o. s. (16 stycznia 1936 r. L. Rej. 6737/33).

162. Art. 13 u. o. s. nie ma zastosowania w wypadkach, gdy pi-smo tyczy się dwu lub więcej przedmiotów, z których jedne podlegają opłacie, inne zaś są wolne od opłaty. (22 stycznia 1936 r. L. Rej. 503/34).

163. a) Stanowisko sądu co do tego, czy pewną osobę ustanowiono w testamencie dziedzicem, czy też użytkowcą i czy zachodzi wypadek substytucji powierniczej, jest dla władz wymiarowych podatku spadkowego wiążące.

b) Z uwagi na przepis art. 6 ustawy z 31 marca 1922 poz. 263 Dz. Ust. podatnik w razie przyjęcia przez władzę wymiarową za podstawę ustalenia podatku spadkowego szacunku majątku, podanego przez niego w wykazie spadku, może go zwalczać tylko twier-

dzeniem, że zaszła pomyłka w oszacowaniu, przy czym obowiązany jest udowodnić zajście takiej pomyłki.

c) Przy oznaczeniu wartości zapisu, polegającego na okresowym składaniu przez osobę nim obciążoną pewnych części dochodów z realności przez nią użytkowanej; wchodzi w zastosowanie przepis § 20 ust. 4 zd. ost. ces. rozporządzenia z 15 września 1915 Dz. u. p. Nr 278, w myśl którego oszacowanie następuje według § 16 ustawy z 9 lutego 1850 Dz. u. p. Nr. 50

d) Solidna odpowiedzialność za należytość spadkową od zapisu tej osoby, na której zapis ciąży, ustanowiona w § 23 ust. 3 p. 1 ces. rozporządzenia z 15 września 1915 Dz. u. p. 278, nie ma zastosowania w przypadku, gdy spadkodawca tę osobę swoją dyspozycją wyłączył od zarządu mienia, będącego przedmiotem zapisu.

e) Przepis § 3 ustawy z 18 marca 1878 Dz. u. p. Nr. 31 może wejść w zastosowanie także w przypadku, gdy władza wymiarowa poprzednio orzekła, że należytość się nie należy. (27 listopada 1935 L. Rej. 1795/31).

164. Art. 26 u. o. s. upoważnia Ministra Skarbu do określenia sposobu uiszczania opłat stemplowych od pism, wydawanych z ksiąg grzybiotowych, bez względu na ich rodzaj. (4 marca 1936 r. L. Rej. 2092/34).

165. Jeśli pismo stwierdza umowę o ustanowienie zastawu tytułem kaucji dla kwoty, cyfrowo oznaczonej oraz dla dalszych, ponad tę kwotę udzielić się mających, lecz cyfrowo nie oznaczonych, kredytów, władza ma prawo, celem ustalenia podstawy wymiaru, wdroyć postępowanie wyjaśniające, przewidziane w art. 38 ust. ostatni u. o. s. (11 maja 1936 r. L. Rej. 764/34).

166. Art. 7 u. o. s. nie daje podstawy prawnej do uwzględnienia przy wymiarze opłaty stemplowej z art. 52 1 2 u. o. s. jako świadczenia wzajemnego wierzytelności hipotecznej nabywcy, zabezpieczonej na zlicytowanej nieruchomości, nie pokrytej ceną kupna i nie przejętej przez nabywcę z mocy warunków licytacyjnych. (22 kwietnia 1936 r. L. Rej. 1351/33).

2. Podatek dochodowy.

167. Przychód, osiągnięty ze sprzedaży kartelowi producentów drożdży, maszyn i urządzeń skartelizowanej drożdżowni oraz udziałów kartelowych i praw, wynikających z umowy komisowej z kartelem, przy równoczesnym zrzeczeniu się prawa produkcji drożdży jak również koncesji, stanowi w części, przewyższającej wartość maszyn, urządzeń, udziałów i praw, wynikających z umowy komisowej, dochód podlegający opodatkowaniu (art. 3 ust. 1 p. 7 ustawy

o podatku dochodowym par. 411/25 Dz. Ust.). (19 marca 1936 r. L. Rej. 2294/33).

168. Wydatek na spłatę czynszu wieczystego (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 30 grudnia 1924 poz. 1071 Dz. Ust.) nie jest potrącalny. (20 stycznia 1936 r. L. Rej. 897/33).

169. Wydatki na zastąpienie istniejących urządzeń produkcyjnych nowymi są w tej swojej części, która przewyższa ich wówczas już zamortyzowaną część wartości, tylko o tyle potrącalne, o ile powodem dokonanej wymiany było takie zużycie tych urządzeń, że dalsze ich używanie groziło pogorszeniem źródła dochodu. (29 stycznia 1936 r. L. Rej. 9936/32).

170. Odsetki od długu, zahipotekowanego na nieruchomości, wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego podlegają odliczeniu od dochodu, ustalonego z tegoż gospodarstwa na zasadzie norm średniej zyskowności. (6 kwietnia 1936 r. L. Rej. 8736/34).

171. a) W rozumieniu art. 10 p. 6 ustawy o podatku dochodowym dla ustalenia wzajemnego stosunku obrotów z członkami i nieczłonkami spółdzielni miarodajne są transakcje, dokonane w zakresie podstawowej działalności spółdzielni z jej członkami i nieczłonkami.

b) Dla przyznania ulgi z art. 10 p. 6 ustawy o podatku dochodowym nie jest konieczne, by spółdzielnia w przeważnej części działała pomiędzy swymi członkami. (3 kwietnia 1936 L. Rej. 7258/34).

172. Uwzględnienie amortyzacji ruchomości, wstawionych do bilansu otwarcia w złotych, sporządzonego w myśl rozporządzenia Prezydenta z 25 czerwca 1924 poz. 542 Dz. Ust., w ich wartości szacunkowej, nie może być odmówione z tego powodu, że zostały nabyte przed rokiem 1924. (28 kwietnia 1936 r. L. Rej. 9712/33).

173. a) Okoliczność, że spółka akcyjna znajduje się w likwidacji, nie ma wpływu na kwalifikację podatkową wykazanego przez nią zysku bilansowego.

b) Suma, uzyskana przez likwidujące się towarzystwo ubezpieczeń za odstąpienie portfelu ubezpieczeń od ognia innemu towarzystwu, nie podlega wyłączeniu z zysku bilansowego.

c) Wynagrodzenia likwidatorów spółki akcyjnej podpadają pod przepis art. 21 ust. 3 ustawy o państw, pod. doch (poz. 411/25 Dz. Ust.). (29 stycznia 1936 r. L. Rej. 925/33).

174. Kryzysowy dodatek do podatku dochodowego (ustawa z 22 października 1931 poz. 769 Dz. Ust.) nie podlega odliczeniu na zasadzie art. 10 p. 5 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.). (20 marca 1936 r. L. Rej. 4173/35).

175. W razie prowadzenia w aktywach bilansu wartości przedmiotów majątkowych w ich pierwotnej wysokości, należy przy obliczaniu podlegającego opodatkowaniu na zasadzie art. 21 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.) zysku na sprzedaży takich przedmiotów ich pierwotną wartość pomniejszyć o sumę dokonanych odpisów na zużycie, figurującą w pasywach. (30 marca 1936 r. L. Rej. 2636/33)

176. Na obszarze działania niemieckiej ordynacji podatkowej przedawnienie prawa wymiaru z art. 113 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.) reguluje się według przepisów tejże ordynacji. (13 maja 1936 r. L. Rej. 2025/35).

177. Kwestionowaniu przez władzę wymiarową podatku dochodowego pozycji bilansu otwarcia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że władza ta nie kwestionowała bilansu zamknięcia za rok poprzedni, za który nie wymierzono podatku wskutek wykazanej w zamknięciu rachunkowym straty. (8 maja 1936 L. Rej. 9303/32).

178. Na obszarze działania ustawy z r. 1878 Austr. Dz. Pr. P. Nr 31 przedawnienie prawa wymiaru z art. 113 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.) reguluje się według przepisów tejże ustawy z r. 1878. (13 maja 1936 r. L. Rej. 10542/34).

179. Odsetki od długu, ciężącego na domu, z którego dochód wolny jest od podatku dochodowego z tytułu ulg dla nowowznoszonych budowli, nie podlegają odliczeniu od dochodu właściciela domu, osiągniętego z innych źródeł. (24 kwietnia 1936 r. L. Rej. 2198/34).

180. Do dochodu, osiągniętego z wyrębu na gruncie, nie należącym do gospodarstwa leśnego, nie mają zastosowania przepisy o nadzwyczajnym wyrębie (art. 15 ust. 4 i 5 ustawy o podatku dochodowym) (3 czerwca 1936 r. L. Rej. 8412/34).

3. Podatek przemysłowy.

181. Stosowanie przepisu § 100 rozporządzenia wykonawczego z 8 sierpnia 1925 r. Dz. Ust. poz. 560 do ustawy o państwowym podatku przemysłowym nie jest pozostawione swobodnemu uznaniu władz skarbowych. (17 marca 1936 r. L. Rej. 762/34).

182. Okoliczność, że w umowie zawartej z komisantem komitent zobowiązał się koszty związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa komisanta zwracać lub też przyjąć do zapłaty zamiast komisanta, nie stoi na przeszkodzie uznaniu odnośnych sum za część składową obrotu podatkowego przedsiębiorstwa komisowego w myśl art. 5 p. 5 ust. 1 ustawy o państwowym podatku przemysłowym. (27 marca 1936 r. L. Rej. 966/34).

183. Nabywanie gruntów w celu ich odsprzedaży nie podpada pod pojęcie skupu zawodowego w rozumieniu części II lit. A rozdział II taryfy i art. 5 p. 1 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, Dz. Ust. poz. 110 z 1932 r., za czym stawka podatkowa przewidziana w art. 7 lit. A ustawy nie ma zastosowania do obrotów z tych czynności osiągniętych. (3 kwietnia 1936 r. L. Rej. 2085/34).

184. Księgi handlowe za okres gospodarczy, kończący się po 18 maja 1932 r., jako dniu wejścia w życie rozporządzenia z dnia 13 kwietnia 1932 r. (Dz. Ust. poz. 412), prowadzone według zasad § 2 tego rozporządzenia, winny być uważane za prawidłowe mimo braku wymaganego w art. 10 Kodeksu Handlowego poświadczenia dziennika i inwentarza, o ile chodzi o wymiary za czas od I-go stycznia 1932 r. (4 kwietnia 1936 r. L. Rej. 2448/34).

185. a) § 105 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwowym podatku przemysłowym z 29 marca 1932 poz. Dz. Ust. nie wyklucza możności zaskarżenia do N. T. A. decyzji Komisji Odwoławczej, którą odrzucono odwołanie przy równoczesnym zarządzeniu uzupełnienia postępowania wymiarowego (art. 91 ust. 2 ustawy).

b) Ulgowa stawka z art. 7 lit. A p. 3 ustawy o państwowym pod. przem. poz. 110/32 Dz. Ust. nie służy obrotom przedsiębiorstwa przemysłowego, pochodzącego ze sprzedaży artykułów spożywczych pierwszej potrzeby, stanowiących produkt uboczny przedsiębiorstwa. (29 kwietnia 1936 r. L. Rej. 9855/33).

186. Do transakcyj komisowych, dokonanych przez przedsiębiorstwo bankowe w zakresie towarów podpadających pod przepis art. 5 p. 1 ustawy o państw. podatku przemysłowym Dz. Ust. poz. 550 1925 r. ma zastosowanie przepis art. 5 p. 5 tejże ustawy. (1 maja 1936 r. L. Rej. 3079/35).

187. Prawidłowości ksiąg handlowych spółki z ogr. odp., podlegającej przepisom niem. ustawy o spółkach z ogr. odp., nie uwłącza pod kątem widzenia art. 76 ust. 3 o podatku przemysłowym fakt nieprzeprowadzenia przez dziennik bilansu zamknięcia jedynie z powodu nieodbycia zebrania przez udziałowców spółki, mającego ten bilans zatwierdzić. (6 maja 1936 r. L. Rej. 528/34).

188. Przewidziany w art. 84 ust. 1 ustawy o podatku przemysłowym w brzmieniu noweli z 19 grudnia 1931 poz. 881 Dz. Ust. — trzechletni termin przedawnienia ma zastosowanie do wszystkich dodatkowych wymiarów, dokonywanych po wejściu tej noweli w życie, bez względu na to, jakiego okresu podatkowego wymiar dotyczy. (15 maja 1936 r. L. Rej. 5294/33)

189. Przewidziana w § 5 rozporządzenia z 21 września 1932 Dz. Ust. poz. 703/32 część scalonego podatku przemysłowego, którą cukrownie są uprawnione doliczyć do ceny sprzedażnej cukru, nie stanowi części obrotu w rozumieniu art. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym Dz. Ust. poz. 110/32. (3 czerwca 1936 L. Rej. 4060/34).

4. Podatki gruntowe i domowe.

190. Plac, nienadający się pod budowę z powodu nieodrodnienia go (art. 175 lit. b prawa budowlanego poz. 202/28 r. Dz. Ust.) nie podlega podatkowi od placów budowlanych w myśl art. 24 rozporządzenia o rozbudowie miast poz. 372/27 Dz. Ust. i § 26 rozporządzenia z dnia 3 listopada 1927 poz. 913 Dz. Ust. (24 kwietnia 1936 r. L. Rej. 2974/33).

191. Ustęp ostatni § 9 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 29 września 1923 r. poz. 797 Dz. Ust. odnosi się jedynie do ustępu drugiego tegoż paragrafu; materialne warunki przyznawania ulg w podatkach gruntowym i budynkowym, z powodu klęsk żywiołowych, przewidziane w ustępie pierwszym tegoż § 9 obowiązuje i na obszarze b. zaboru austriackiego, a zatem z dniem wejścia w życie powołanego rozporządzenia, przestało w tym względzie obowiązywać rozporządzenie b. austriackiego Ministerstwa Skarbu z dnia 25 grudnia 1917 r. poz. 516 Dz. U. P. (3 kwietnia 1936 r. L. Rej. 9717/33).

192. a) Ustawa o państwowym podatku od nieruchomości nie przewiduje solidarnej odpowiedzialności współwłaściciela opodatkowanej nieruchomości za cały podatek, należny od tej nieruchomości.

b) Przedawnienie w myśl ustawy austr. z r. 1878 obejmuje odsetki i kary za zwłokę na równi z główną wierzytelnością skarbową. (13 maja 1936 r. L. Rej. 3882/33).

193. Naczelna Izba Lekarska korzysta ze zwolnienia podatkowego, przewidzianego w art. 3 p. 3 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. poz. 550 Dz. Ust. o podatku od lokali — jako instytucja samorządowa. (9 marca 1936 r. L. Rej. 3430/35).

194. Opłaty dodatkowe z art. 7 ustawy o ochronie lokatorów poz. 406/24 r. Dz. Ust., o których jest mowa w § 3 p. 1 rozporządzenia z dnia 29 grudnia 1926 r. poz. 95/27 r. Dz. Ust. w sprawie podatku od lokali — nie stanowią pozycji potrącalnych z komornego w przypadkach, gdy komorne bieżące przekroczy granice procentowe, podane w art. 7 p. 2 ustawy o ochronie lokatorów. (24 kwietnia 1936 r. L. Rej. 596/33).

195. Przez instytucje oświatowe, przewidziane w art. 3 p. 3 ustawy o podatku od lokali z dnia 2 sierpnia 1926 r. poz. 550 Dz. Ust., należy rozumieć instytucje, poświęcone rozpowszechnianiu wiedzy według programu, którego zadaniem jest zasadniczo wykształcenie umysłowe. (4 maja 1936 r. L. Rej. 939/34).

5. *Inne podatki i opłaty państwowe.*

196. a) Podmiotem nadzwyczajnej daniny majątkowej (ustawa z 24 marca 1933 Dz. Ust. poz. 248) w drugiej grupie kontyngentowej są płatnicy państwowego podatku przemysłowego od obrotu, tj. osoby w myśl ustawy o państwowym podatku przemysłowym do zapłaty tego podatku zobowiązane.

b) Obowiązek daniny ciąży na tej osobie, która uzyskała obrót w myśl art. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym w roku poprzedzającym o dwa lata bieżący rok podatkowy nadzwyczajnej daniny majątkowej. (3 czerwca 1936 r. L. Rej. 4745/34).

6. *Podatki i opłaty samorządowe.*

197. Zajmowanie przez pracownika na podstawie umowy o najem pracy tzw. lokalu służbowego, nie stoi na przeszkodzie poborowi podatku od zbytku mieszkaniowego w myśl art. 7 p. 4 lit. a ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych Dz. Ust. poz. 884 z r. 1932. (27 marca 1936 L. Rej. 4275/35).

198. Przewidziany w art. 19 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych Dz. Ust. poz. 747 podatek komunalny od wykonywania prawa polowania jest podatkiem pośrednim, za czym nie odnoszą się do tego obciążenia przepisy prawne o zwolnieniu od bezpośrednich danin komunalnych, miejskich, wiejskich, powiatowych i prowincjonalnych osób duchownych w b. zaborze pruskim. (3 kwietnia 1936 r. L. Rej. 10862/32).

199. c) Sama niemożność zrównoważenia budżetu gminnego na określony okres budżetowy nie jest dostateczną podstawą prawną do poboru podatku „inwestycyjnego” na zasadzie art. 21 ustęp 2 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów, komunalnych Dz. Ust. z 1932 r. poz. 884.

b) Przewidziany w § 101 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego (Dz. Ust. z 1932 r. poz. 406) do art. 21 ustęp 2 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych — Dz. Ust. z 1932 r. poz. 884 — warunek uprzedniego „całkowitego wykorzystania wszystkich innych źródeł dochodowych”, nie ogranicza się do źró-

deł, objętych ustawą o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. (3 kwietnia 1936 r. L. Rej 5981/35).

200. Przewidziana w art. 13 ustawy z 11 sierpnia 1923 o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych poz. 747 Dz. Ust., w jego pierwotnym brzmieniu, opłata od umów o przeniesienie własności nieruchomości nie korzysta z ustawowego prawa zastawu na nieruchomości, stanowiącej przedmiot przeniesienia. (28 kwietnia 1936 r. L. Rej. 8131/33).

201. Przepis art. 2 ordynacji podatkowej z dnia 15 marca 1934 poz. 346 Dz. Ust. nie zmienił przepisów art. 48 i 49 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych — o właściwości władz nadzorczych do rozstrzygania odwołań przeciw obowiązkowi podatkowemu dotyczącemu dodatku komunalnego do podatku gruntowego. (5 maja 1936 r. L. Rej. 6191/35).

202. Przepis § 4 rozporządzenia wykonawczego, do ustawy o Śląskim Funduszu Gospodarczym (poz. 46/33 Dz. Ust. SI.) — o ile nim objęto także lokale przemysłowe i handlowe, wchodzące w skład nowozbudowanych domów — wykracza poza ramy art. 3 p. 1 tej ustawy. (13 maja 1936 r. L. Rej. 4530/34).

203. Zapis w katastrze podatku gruntowego w b. dzielnicy pruskiej gruntów państwowych, jako podlegających dodatkowi komunalnemu do podatku gruntowego stanowi wprawdzie w zasadzie podstawę do pociągnięcia danego gruntu pod obowiązek podatkowy, lecz dowód z katastru może być w postępowaniu sporno-administracyjnym obalony innym dowodem. (18 maja 1936 r. L. Rej. 74/33).

204. Plantacje wikliny, należące do Państwowego Zarządu Wisły, nie są one wolne w b. zaborze pruskim od komunalnego dodatku do podatku gruntowego na zasadzie art. 24 lit. c ustawy o daninach komunalnych z 14 lipca 1893 (zb. ust. pr. str. 152), li tylko dlatego, że uzyskana z tych plantacyj wiklina służy do wyrobu materiału faszynowego, używanego wyłącznie lub przeważnie dla konserwacji budowli regulacyjnych na Wiśle. (18 maja 1936 r. L. Rej 5720/33).

205. Uposażenia urzędników Komunalnego Banku Kredytowego; w Poznaniu zwolnione są na zasadzie art. 24 ust. 3 ustawy o państwowym podatku dochodowym w brzmieniu art. 2 ustawy z 17 marca 1932 r. poz. 223 Dz. Ust. od komunalnego dodatku do państwowego podatku dochodowego. (18 maja 1936 r. L. Rej. 5271/34.)

Dr. Włodzimierz Orski

b. Prezes Najw. Trybunału Admin.

ORZECZNICTWO NAJWYŻSZEGO SĄDU WOJSKOWEGO

I. Ustawa z dnia 2 stycznia 1936 r. o amnestii

(Dz. Ust. poz. 1).

Art. 6. 1. Przepięstwo ciągłe wyłączone jest z pod dobrodziejstwa ustawy amnestyjnej, jeśli chociażby część stanu faktycznego, składającego się na to przestępstwo, da się podciągnąć pod postanowienia art. 6 ustawy o amnestii z dnia 2 I 1936 r. (21 III 1936 r. R. 86/36).

2. W myśl przepisu art. 6 ust. 3 ustawy o amnestii z dnia 2 I 1936 r. przestępcą zawodowy nie może korzystać w ogóle z dobrodziejstwa powołanej ustawy amnestyjnej — chociażby nie zachodził powrót do przestępstwa i chociażby sprawca nigdy poprzednio nie był sądownie karany za czyny tego samego rodzaju lub popełnione z tych samych pobudek, jak czyny będące przedmiotem wyroku. (24 VII 1936 r. R. 250/36).

Art. 11. Przysługujące obwinionemu, względem którego umorzono postępowanie w myśl przepisów ustawy o amnestii z dnia 2 I 1936 r., żądanie, postawione w myśl art. 11 ust. 1 powołanej ustawy, przeprowadzenia postępowania — zostało ograniczone do dni 14-tu, w ciągu którego to terminu zawitego może on składać takie żądanie, skutecznie je cofać, a nawet po cofnięciu składać ponownie. Prawo natomiast do cofnięcia żądania po upływie czternastodniowego terminu musiało by wynikać z wyraźnego przepisu ustawy; wobec braku zaś takiego przepisu — przepis art. 11 powołanej ustawy o amnestii nie może być interpretowany w sensie rozszerzającym wyjątkowe uprawnienia obwinionego. Należy zatem uznać, że po upływie tego czternastodniowego terminu cofnięcie złożonego żądania przeprowadzenia postępowania jest niedopuszczalne. (27 VI 1936 r. R. 251/36).

II. Kodeks Karny Wojskowy

Art. 23. 1. Dla orzeczenia degradacji w myśl art. 23 § 1 pkt. c kkw. konieczne jest wyraźne ustalenie po stronie oskarżonego chęci zysku, nie wystarcza natomiast ustalenie, iż sprawca dopuścił się przestępstw przeciwko mieniu i że działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej — to bowiem działanie nie jest identyczne z działaniem z chęci zysku. Wobec płynności granic między chęcią zysku, a korzyścią majątkową przy orzeczeniu degradacji w myśl powołanego wyżej przepisu, w wyroku ma być wyraźnie stwierdzony i uza-

sadniony fakt, że sprawca rzeczywiście kierował się chęcią zysku. (26 V 1936 r. R. 530/35)

2. W myśl zasad części ogólnej Kodeksu Karnego, mających zastosowanie na podstawie art. 6 kkw. do przestępstw wojskowych, sąd winien nie tylko przy orzeczeniu kar na wolności, lecz i dodatkowych kar na czci, w wypadku nieobowiązkowego ich wymierzenia, np. degradacji w myśl art. 23 § 2 kkw., zwrócić uwagę nie tylko na obiektywne warunki wśród jakich czyn popełniono, lecz także na podmiotową stronę czynu. (21 IV 1936 r. R. 137/36).

Art. 31 w związku z art. 61 kk. Art. 31 kkw. wyklucza kategorycznie warunkowe zawieszenie kary z art. 61 kk. przy karze za przestępstwo wojskowe, a chociaż nie wspomina wprawdzie, że wykluczenie takie ma mieć miejsce także przy skazaniu za zbiegające się przestępstwa popolite i wojskowe, to jednak przy przyjętym w Kodeksie Karnym systemie wymierzania za zbiegające się przestępstwa jednej kary łącznej oczywiście ma być wykluczone w myśl § 31 kkw. zawieszenie kary w przypadku wymierzenia kary łącznej za zbiegające się przestępstwa wojskowe i popolite. Przy wymierzeniu bowiem w takim wypadku kary łącznej jest ona niepodzielna, obejmująca wszystkie kategorie przestępstw przez sprawcę popełnianych, a w sankcji swej zawiera także karę za popełnione przestępstwa wojskowe. Ustawa nie daje sądowi prawa ani możliwości wyodrębnienia z kary łącznej kary za przestępstwa popolite i odrębnego jej zawieszenia. (25 IV 1936 r. R. 5/36).

Art. 52. Wszelkie udawanie wad fizycznych czy umysłowych, które ma na celu całkowite lub częściowe uchylenie się od obowiązku wojskowego bez względu na to czy odniosło skutek czy nie — wypełnia istotę występku z art. 52 kkw. (20 V 1936 r. R. 182/36).

Art. 53, 54. Przepis art. 54 kkw. ma za przedmiot ochronę przełożonego lub starszego w stopniu służbowym przed zniewagą ze strony podwładnego, lub młodszego w stopniu służbowym — przeto sąd winien w każdym przypadku ustalić przede wszystkim u oskarżonego zamiar zniewagi. Zniewaga może stosownie do § 2 art. 54 kkw. posiadać formy obrazy lub zniesławienia, a więc odpowiadać pojęciom art. 255 lub 256 kk., przy czym w obu wypadkach musi być zamiarem sprawcy poniżenie godności własnej znieważonego; z braku takiego zamiaru może w pewnych warunkach zaistnieć występki z art. 53 kkw. (22 X 1935 r. R. 215/35).

Art. 54. Używanie przez sprawcę wyrazów obelżywych, skierowanych pod adresem przełożonego, przedmiotowo wyczerpuje istotę występku z art. 54 kkw., jako czynu odrębnego bez względu na to, czy sprawca popełnił jednocześnie i inne przestępstwa, przeciwko subordynacji wojskowej. (19 VI 1936 r. R. 190/36).

Art. 54 w związku z art. 143 kk. Niezgodne z prawdą zarzucenie przełożonemu przestępstwa, uczynione wobec władzy lub urzędu, powołanego do ścigania — stanowi występki z art. 143 kk., a nie z art. 54 kkw. (22 X 1935 r. R. 215/35).

Art. 55, 60. Zamierzenie się na przełożonego bez zamiaru uderzenia go, lecz w celu skłonienia go za pomocą zastraszenia do zaniechania czynności służbowej, nie jest zbrodnią z art. 55 kkw., lecz przestępstwem z art. 60 kkw. (9 III 1936 r. R. 48/36)

Art. 56. Istotnym wymogiem przestępstw popełnionych wobec starszych w stopniu służbowym jest świadomość sprawcy, iż ma do czynienia właśnie ze starszym w stopniu służbowym. Pomyłka co do rzeczywistego stopnia starszego jest dla istoty przestępstwa bez znaczenia i może wpłynąć tylko na wymiar kary. (20 V 1936 r. R. 182/36).

Art. 59. 1. W wypadku wyraźnej odmowy wykonania rozkazu w sprawach służbowych fakt, iż następnie rozkaz został wykonany oraz że dotyczył on drugorzędnej czynności gospodarczej — jest bez znaczenia dla istoty przestępstwa, może zaś mieć znaczenie jedynie dla wymiaru kary. (22 X 1935 r. R. 215/35).

2. Przy zaliczaniu przestępstw, polegających na niewykonaniu rozkazu przełożonego w sprawach służbowych z art. 59 kkw. do wypadków mniejszej wagi (art. 59 ust. ost. kkw.), należy mieć na względzie, że stopień naruszenia dyscypliny wojskowej zależy przede wszystkim od znamion obiektywnych, tj. od tego, czego rozkaz dotyczył, kto go wydał i jakie skutki pociągnęło za sobą względnie pociągnąć mogło niewykonanie rozkazu; poza tym w tym względzie mają znaczenie okoliczności towarzyszące działaniu sprawcy oraz jego właściwości subiektywne. (21 III 1936 r. R. 59/36).

3. Okoliczność, że poszczególne rozkazy wydawane były oskarżonemu przez różnych przełożonych i w pewnych odstępach czasu, jak również to, że treść rozkazów dotyczyła innych przedmiotów — nie ma istotnego znaczenia i nie może uzasadniać kwalifikacji poszczególnych czynów, jako odrębnych samodzielnym przestępstw. Istotne znaczenie ma tu przede wszystkim czynnik podmiotowy, a w szczególności zamiar sprawcy. (19 VI 1936 r. R. 190/36).

Art. 76. Do istoty przestępstwa z art. 76 kkw. wymagane jest ustalenie, że sprawca był przełożonym lub starszym w stopniu służbowym w stosunku do pokrzywdzonego i że w tym stosunku obraził godność osobistą podwładnego lub młodszego w stopniu służbowym, albo obszedł się z nim niezgodnie z przepisami. Inne okoliczności, a w szczególności wśród jakich warunków, przy jakiej sposobności i z jakich powodów, a przede wszystkim czy przekroczenie władzy nastąpiło w służbie, lub w związku ze służbą — mogą mieć znaczenie tylko przy wymiarze kary. (15 XI 1935 r. R. 264/35).

Art. 78. 1. Dla przyjęcia kwalifikacji z art. 78 § 2 kkw. nie ma decydującego znaczenia sama siła uderzenia, lecz konieczne jest ustalenie umyślnego zadawania cierpień wyszukanych, lub przekraczających miarę fizycznej wytrzymałości ofiary. (4 XI 1935 r. R. 262/35).

2. Uszkodzenie w myśl przepisów art. 78 § 3 kkw. łącznie z art. 237 kk zachodzi wtedy, gdy nietykalność ciała podwładnego została naruszona w sposób, który przerywa związek poszczególnych części ludzkiego organizmu między sobą, lub poszczególne części danego organizmu. (3 III 1936 r. R. 505/35).

Art. 79. Podoficer żandarmerii w czasie prowadzenia dochodzeń, a zatem będący w służbie przy dopuszczeniu się przekroczenia władzy określonego w art. 79 kkw. winien być uważany za wartę wojskową i podlega karze takiej, jakiej by uległ przełożony za spełnienie tego czynu. Wynika to z przepisu art. 3 Dekretu Prezydenta Rzplitej z dnia 12 XII 1930 r. o żandarmerii, który głosi, że żołnierz żandarmerii, pełniący służbę, należąca do zakresu obowiązków żandarmerii, objętych art. 1 i 2 tego Dekretu, a więc w czasie prowadzenia dochodzeń i ścigania przestępstw — korzysta z praw warty wojskowej oraz z przepisu § 16 rozporządzenia ministra spraw wojskowych z dnia 14 IX 1931 r. (Dz. U. Nr 86/31 poz. 637;., rozwijającego treść art. 3 powołanego wyżej Dekretu, stanowiącego, że organem żandarmerii „w służbie” przysługują prawa warty wojskowej. (8 VII 1936 r. R. 243/36).

Art. 81. Jednym z warunków § 2 art. 81 kkw. jest, by „wynikła znaczna szkoda, lub niebezpieczeństwo takiej szkody” — za czym szkoda taka lub jej niebezpieczeństwo musi efektywnie wyniknąć, nie wystarczy zaś możliwość wyniknięcia szkody, lub jej niebezpieczeństwa. (10 X 1935 r. R. 196/35).

Art. 83. 1. Korzyść majątkowa, o której mowa w dyspozycji art. 83 kkw. i która stanowi nieodzowny element tego przestępstwa, jest pojęciem szerszym od pojęcia chęci zysku zatem może obejmować również przypadki zysku, które polegać mogą na bezprawnym wzbogaceniu się względnie zwiększeniu przez sprawcę swego stanu posiadania. (23 III 1936 r. R. 37/36).

2. Dla przyjęcia kwalifikacji z art. 83 kkw. konieczne jest ustalenie ścisłego związku między przyjęciem lub żądaniem korzyści, albo jej obietnicy, a pełnieniem obowiązku służbowego, względnie jego naruszeniem oraz wykazanie o jaki konkretny obowiązek chodzi, lub na czym jego naruszenie polegało. (21 IV 1936 r. R. 2/36).

Mjr. K. S. Eugeniusz Bogdzewicz (Warszawa)

B. Inne sprawy sądowe

PRZENIESIENIE SĘDZIEGO NA INNE MIEJSCE SŁUŻBOWE

I. Ustawa konstytucyjna z 1921 r. w art. 78 stanowiła, że sędzia może być przeniesiony na inne miejsce urzędowania wbrew swojej woli jedynie mocą orzeczenia sądowego i tylko w wypadkach w ustawie przewidzianych, oraz, że przepis ten nie dotyczy wypadku, gdy przeniesienie sędziego na inne miejsce wywołane jest zmianą w organizacji sądów, postanowioną w drodze ustawy. To samo przyjęte zostało w nowej konstytucji z 1935 r. w art. 66, którego treść (poza nieznaczną zmianą redakcyjną) jest identyczna z treścią art. 78 konstytucji z 1921 r.

Zasady te znalazły wyraz i rozwinięcie w art. 102, 103, 105 i 107 prawa o ustroju sąd. powsz. z 1928 r.

Według tych przepisów przeniesienie następuje: 1. za zgodą sędziego (art. 102, § 1) 2. z przyczyn organizacyjnych (art. 102, § 2, lit. *a* i *b*, art. 103 i 107 zd. 1 i 3) na podstawie orzeczenia sądu (art. 102 § 2 lit. *c* i *d*).

Zastrzeżenia w zakresie prawa przenoszenia sędziów na inne miejsce służbowe podyktowane są tymi samymi względami, na jakich oparta jest zasada nieusuwalności. Zmierzą one do tego samego celu, a mianowicie, aby sędzia miał zapewnioną niezawisłość w wykonywaniu swoich funkcji. Wprowadzone zostały one w interesie sędziego, lecz w interesie publicznym dla zagwarantowania bezstronnego wymiaru sprawiedliwości. Analizując więc zasadę nieprzenaszalności, jak i przepisy, które ją normują, zawsze należy wychodzić z powyższego założenia.

II. Jak wyżej zaznaczono, sędzia może być przeniesiony na inne miejsce służbowe, jeżeli wyrazi na to swoją zgodę, przy tym w myśl art. 102, § 1 *usp.* mają odpowiednie zastosowanie art. 91 do 98, które dotyczą trybu nominacji. W przypadku więc, gdy sędzia chce być przeniesiony do innego sądu okręgowego lub apelacyjnego, zgodę swoją wyraża przez złożenie odpowiedniego oświadczenia, skierowanego do sądu, do którego zamierza się przenieść i gdzie wakuje stanowisko (art. 92, § 1, 93, 94). Z uwagi jednak na przepisy art. 96, § 2 oświadczenie sędziego może być również złożone w drodze służbowej ministrowi sprawiedliwości. W tej drodze winno być złożone oświadczenie, gdy sędzia zamierza przenieść się do innego sądu grodzkiego.

Oświadczeniem o zgodzie na przeniesienie sędzia jest związany. Wszakże nie jest wyłączone cofnięcie tego oświadczenia, o ile względy rzeczowe nie stoją temu na przeszkodzie. Jednak cofnięcie

oświadczenia, gdy już wydane zostało zarządzenie o przeniesieniu uznać należy za spóźnione.

III. Wbrew swojej woli sędzia może być przeniesiony w przypadku, gdy jego stanowisko zostało zwinięte z powodu zniesienia danego sądu albo z powodu zmiany ustroju sądownictwa, postanowionej w drodze ustawy (art. 192, § 2, lit. *a*).

Przeniesienie więc sędziego w tym przypadku musi być poprzedzone: 1. wydaniem ustawy (według art. 66, p. 2 ustawy konst. — aktu ustawodawczego) w przedmiocie zmiany ustroju sądownictwa albo w przedmiocie zniesienia danego sądu i 2. zwinięciem w związku z tym stanowiska, zajmowanego przez sędziego.

Przypadek zniesienia sądu nie nastrocza wątpliwości, oczywiste jest bowiem, że, skoro skasowany został cały sąd, sędzia nie może być w tym sądzie czynny i muszą być do niego zastosowane przepisy art. 107 *usp*.

Natomiast pewne trudności interpretacyjne wywołuje przypadek „zmiany ustroju sądownictwa”. Wyrażenie to może być rozumiane w bardzo szerokim zakresie, jak również w zakresie ograniczonym. Zachodzi pytanie, czy art. 192, § 2, lit. *a* będzie stosowany tylko wówczas, gdy następuje zmiana ustroju w znaczeniu wprowadzenia nowego ustroju, czy też również w przypadku nowelizacji poszczególnych przepisów ustrojowych, czy też nawet w przypadku wydania aktu ustawodawczego, nie dotyczącego bezpośrednio ustroju lecz mającego wpływ na funkcje sądu. Z enuncjacji, pochodzącej z ministerstwa sprawiedliwości (Dz. Urz. Nr. 19 — 1928) na tle art. 284 *usp*. wynika, że pojęcie zmian ustrojowych w rozumieniu autorów prawa o ustroju ma znaczenia bardzo szerokie, czytamy tam bowiem: „Zawieszenie nieusuwalności sędziów ... pozostaje w związku ze sprawą ustroju sądów, z wprowadzeniem nowych procedur, reorganizacją więziennictwa, w dalszej przyszłości z wprowadzeniem także nowych kodeksów”. Jak widzimy, pogląd ten nadaje wykładnię rozszerzającą normie konstytucyjnej (art. 78 z 1921 r. i art. 66, p. 2 z 1935 r.), gdzie mowa jest tylko o zmianie „w organizacji sądów”. Zdaniem moim, przeniesienie sędziego na podstawie art. 102, § 2, lit. *a* może nastąpić tylko wówczas, gdy wydany został akt ustawodawczy, wskutek którego funkcje, spełniane przez danego sędziego, stały się zbędne albo uległy istotnej modyfikacji. Dlatego też musi zachodzić związek między zwinięciem stanowiska a zmianą w ustawodawstwie. Inaczej mówiąc, nie może mieć miejsca zwinięcie obsadzonego stanowiska z innej przyczyny jak tylko wskutek zmiany w ustawodawstwie w sensie wyżej przytoczonym. Gdyby więc, naprz., zniesiono wogóle śledztwo w sprawach karnych, konsekwencją tego byłoby

zwiniecie stanowisk sędziów śledczych i przeniesienie zajmujących je sędziów na inne stanowiska. Ten sam byłby skutek co do niektórych stanowisk, gdyby ograniczono prowadzenie śledztw tylko do spraw, należących do właściwości sądu przysięgłych. Natomiast art. 102, § 2, lit. *a* nie miałyby zastosowania, gdyby wprowadzono obowiązkowe śledztwo we wszystkich sprawach, należących do kompetencji sądów okręgowych, albo gdyby wyłączono z orzecznictwa sądów powszechnych pewne kategorie spraw, o ile do rozstrzygnięcia tych spraw nie były powołane specjalne organy sądownicze.

Sędzia powinien być przeniesiony na stanowisko równorzędne, to jest albo na takie samo albo na inne, stojące jednak na tym samym poziomie pod względem hierarchicznym i pod względem uposażenia bez uwzględnienia wszakże dodatków lokalnych. Dodatek funkcyjny powinien być uwzględniony, chyba że w akcie ustawodawczym postanowiono inaczej, jak to miało miejsce w art. 1 zd. ost. rozporządzenia z 23 VIII 1932 r. poz. 663. Dodać tutaj należy, że sytuacja sędziego, którego stanowisko zostało zwiniete jest o tyle zagwarantowana, że, gdyby zachodziły trudności w umieszczeniu sędziego na innym odpowiednim stanowisku, zachowuje on prawo do uposażenia w ciągu jednego roku (art. 107 i art. 110, lit. *d* *usp.*).

Odrębnie unormowany jest szczególny przypadek zmiany w organizacji w drodze zmiany siedziby sądu. Zmiana taka następuje na podstawie zarządzenia Prezydenta Rzpltej (art. 2, § 3, zd. 2 *usp.*). Konsekwencją jej jest przeniesienie sędziów, należących do danego sądu, do nowej siedziby sądu czyli na inne miejsce służbowe (art. 103 *usp.*). Natomiast skutek ten nie zachodzi, jeżeli zarządzona została tylko zmiana granic okręgu sądowego, gdyż, w tym przypadku, jak wyraźnie zaznaczono w art. 2, § 3, zd. 1 *usp.*, przeniesienie sędziego na inne miejsce służbowe bez jego zgody nie może nastąpić.

Należy zwrócić uwagę na jeden jeszcze przypadek przeniesienia sędziego na inne miejsce służbowe, mający związek z organizacją, przewidziany w art. 3 i 5 *usp.* Według tych przepisów minister sprawiedliwości jest uprawniony do tworzenia wydziałów zamiejscowych sądu okręgowego poza siedzibą tego sądu. W razie utworzenia wydziału zamiejscowego minister sprawiedliwości wyznacza członków tego wydziału z pośród sędziów właściwego sądu sądu okręgowego po wysłuchaniu opinii kolegium administracyjnego tego sądu. Również minister sprawiedliwości uprawniony jest do znoszenia wydziałów zamiejscowych. Uprawniony jest także do oznaczenia w każdym sądzie okręgowym liczby sędziów śledczych i ich siedziby, w razie zaś zniesienia stanowiska sędziego śledczego

może wyznaczyć sędziemu, który je zajmował, inną siedzibę na obszarze tegoż sądu okręgowego.

We wszystkich tych przypadkach następuje zmiana miejsca służbowego na podstawie rozporządzenia ministra.

Pomijając kwestię celowości tych przepisów i sposobu ich wykonania, nie można nie zauważyć, że nie godzą się one z ogólną normą art. 102 *usp.*, będącego wyrazem zasady konstytucyjnej (art. 66 z 1935 r., art. 78 z 1921 r.), która wyłącza ograniczenie nieprzenaszalności w ten sposób.

IV. Do przyczyn natury organizacyjnej, zezwalających na przeniesienie sędziego bez jego zgody, należy zaliczyć przypadek, wymieniony w art. 102, § 2, lit. *b* *usp.* Przepis ten ma łączność z ogólną normą art. 84, według którego nie mogą pełnić funkcji w jednym sądzie osoby, pozostające między sobą w pokrewieństwie do czwartego stopnia lub w powinowactwie do drugiego stopnia łącznie. Pokrewieństwo jest przeszkodą do nominacji. W razie zaś powstania powinowactwa między sędziami albo między sędzią a prokuratorem, sędzia, który zawarł związek małżeński, tworzący powinowactwo, powinien być przeniesiony na inne równorzędne stanowisko. Wprowadzenie tej normy uznano za celowe, aby zapobiec jakimkolwiek podejrzeniom, że stosunki rodzinne mają wpływ na bieg spraw sądowych. Względy te przemawiają również za tym (aczkolwiek ustawa tego nie porusza), że zawarcie związku małżeńskiego między mężczyzną i kobietą, pełniącymi funkcje sędziowskie lub prokuratorskie, byłoby przeszkodą do pozostawania na stanowiskach w tym samym sądzie. Jedno z małżonków musiałyby być przeniesione na inne miejsce służbowe.

Art. 84 w pierwotnej redakcji zawierał przepis, iż od postanowień tego artykułu można odstąpić za zgodą ogólnego zgromadzenia sądu wyższego i ministra sprawiedliwości. Na podstawie noweli z 4 III 1929 r. przepis ten został uchylony. Obecnie więc zajęcie powinowactwa zawsze pociąga za sobą ustąpienie sędziego z danego sądu. Według § 1 rozporządzenia wykonawczego z 1 XII 1932 r. poz. 906 o zaszłym powinowactwie sędzia obowiązany jest zawiadomić niezwłocznie kierownika sądu, kierownik zaś przedstawia sprawę w drodze służbowej ministrowi sprawiedliwości, który wydaje następnie odpowiednie zarządzenie.

Do czasu otrzymania tego zarządzenia sędzia pełni swoje obowiązki, wszakże należy mniemać, że nie powinien brać udziału w czynnościach, w których uczestniczy jego powinowaty.

V. Przeniesienie sędziego wbrew jego woli na podstawie orzeczenia sądu może nastąpić w dwojakiej drodze: 1. w drodze dyscyplinarnej i 2. w trybie art. 102, § 2, lit. *c*.

Przeniesienie na inne miejsce służbowe w drodze dyscyplinarnej jest wynikiem specjalnego postępowania sądowego, normowanego ustawowo w art. 129 i nast. usp. Stanowi ono represję za przewinienia służbowe lub za uchybienia godności urzędu.

Pojęcie przewinienia służbowego daje się mniej więcej ściślej określić. Chodzi tu o naruszenie związanych z pełnieniem funkcji sędziowskich obowiązków służbowych, które wymienione są w szeregu przepisów (art. 120, 121, 123 i in.), jak również o naruszenie obowiązków, nie związanych bezpośrednio z funkcjami sędziowskimi, lecz należących do zakresu działania sędziego.

Więcej płynne mogą być wyobrażenia o „uchybieńiu godności urzędu”. W pojęciu tym mogą się mieścić wszelkie czyny i wystąpienia, które będą miały miejsce na terenie czynności urzędowych, jak również w życiu prywatnym sędziego, o ile godzą w powagę urzędu. Z uwagi na ogólnikowość wyrażenia „uchybieńiu godności urzędu” sąd dyscyplinarny ma nadaną dość znaczną swobodę w ocenie poszczególnych faktów, winien jednak traktować je indywidualnie w związku z okolicznościami czasu i miejsca.

Wszakże nie może być tu mowy o dowolności albo o uleganiu sugestiom władz nadzorczych. Gwarancją przeciwko tego rodzaju niepożądanym objawom jest: 1. zapewniony ustawowo tryb postępowania dyscyplinarnego, który pozwala na wszechstronne wyświetlenie każdego faktu, 2. możliwość odwołania się do sądu dyscyplinarnego wyższej instancji, 3. skład sądu dyscyplinarnego, który (poza przewodniczącym) pochodzi z wyborów ogólnego zgromadzenia sędziów.

Inna jest konstrukcja norm, dotyczących przeniesienia sędziego na podstawie art. 102, § 2, lit. c, według którego sędzia może być przeniesiony „dla dobra wymiaru sprawiedliwości lub powagi stanowiska sędziowskiego”. O ile więc postępowanie dyscyplinarne zmierza do zastosowania represji, o tyle tutaj dominujące znaczenie cel ogólny o szerszym zasięgu: dobro wymiaru sprawiedliwości i utrzymanie powagi stanowiska sędziowskiego.

Stąd płynie wniosek, że oba te postępowania nie pozostają we wzajemnej zależności. Dlatego też te same fakty (o ile mieszczą w sobie odpowiednie elementy) mogą być przedmiotem rozpoznania w obu tych postępowaniach, każde bowiem z nich, jak zaznaczono, ma inne zadanie. Zachodzi jednak pytanie, czy postępowania te mogą się toczyć równolegle. Aczkolwiek teksty wyraźnie tego nie zabraniają, sądzić należy, że nie jest to wskazane, a niekiedy nawet byłoby niecelowe. Natomiast niewątpliwie nie jest wyłączone wszczęcie postępowania z art. 102, § 2, lit. c z powodu tychże faktów po ukończeniu postępowania dyscyplinarnego, jeżeli

nie orzeczono jednej z kar, wymienionych pod lit. c—f art. 130. Możliwość ta, jak już raz podkreślono, wynika z tego, że cel jednego i drugiego postępowania jest różny.

Poza tym należy zauważyć, że przeniesienie na podstawie art. 102, § 2, lit. c niekoniecznie musi być pochytywane za uwłaczające dla sędziego. Mogą zająć okoliczności, zupełnie niezależne od sędziego, które powodują przeniesienie, gdy natomiast przeniesienie w drodze dyscyplinarnej zawsze musi być oparte na stwierdzeniu winy sędziego.

Art. 102, § 2 mówi o przeniesieniu, a nie zmianie stanowiska, a zatem w przypadku, przewidzianym pod lit. c tego artykułu, sędzia może być przeniesiony na stanowisko równorzędne.

Co do trybu postępowania ustawa (art. 102, § 2, lit. e i 52, § 2 usp.) zawiera nieliczne postanowienia (o właściwości i składzie sądu, o władzy wszczynającej postępowanie, o tajności posiedzenia, o wysłuchaniu zainteresowanego sędziego). Rozwinięcie tych przepisów mieści się w rozporządzeniu ministra sprawiedliwości z 1 XII 1932 r. poz. 906 (§§ 2—12), wydanym w tym punkcie na podstawie ogólnej klauzuli wykonawczej, zawartej w art. 298 usp. W myśl tego rozporządzenia sędziemu dana jest możność dobrowolnego zgłoszenia wniosku o przeniesienie, a dopiero gdy takiego podania sędzia nie złożył w terminie 14-dniowym lub gdy podanie to załatwiono odmownie, wszczyna się dalsze postępowanie. W toku postępowania odbywa się dochodzenie przez sędziego delegowanego, poczem sprawa z wnioskiem prokuratora sądu wyższego przechodzi pod rozpoznanie sądu orzekającego. Sprawa jest rozpoznawana na posiedzeniu niejawnym z udziałem prokuratora, sędziego zainteresowanego i jego obrońcy, jeżeli był wskazany. Sąd wydaje orzeczenie, które nie jest motywowane i nie ulega zażaleniu (§ 10 rozporz.).

Jaka ma być treść orzeczenia, nie wskazuje wyraźnie ani ustawa ani rozporządzenie wykonawcze. Z istoty postępowania tego rodzaju wynika, że sąd nie orzeka o przeniesieniu, jak to czyni w postępowaniu dyscyplinarnym, lecz wydaje tylko swoją opinię, w której daje odpowiedź na pytanie, czy zachodzą przyczyny, wymagające przeniesienia sędziego. Orzeczenie sądu stanowi „podstawę” do wydania zarządzenia przez ministra sprawiedliwości. Jeżeli przeto sąd nie dopatrzył się dostatecznych przyczyn do przeniesienia, minister sprawiedliwości nie jest uprawniony do wydania zarządzenia o przeniesieniu, sprzecznego z tym orzeczeniem, gdyż brak byłoby podstawy do takiego zarządzenia.

Na uwagę zasługuje sposób formowania składu sądu, który ma orzekać o przyczynach przeniesienia sędziego w trybie art. 102,

§ 2, lit. c. Różni się on znacznie od sposobu powoływania członków sądu dyscyplinarnego. Sąd dyscyplinarny pochodzi z wyborów, dokonanych przez ogólne zgromadzenie sędziów. Sąd zaś z art. 102, § 2, lit. c pochodzi z wyznaczenia przez kolegium administracji sądowej. Poza tym, jak już wspomniano, sąd nie uzasadnia na piśmie swego orzeczenia, wyłączona jest także możliwość odwołania się do wyższej instancji. Cechy szczególne postępowania z art. 102, § 2, lit. c wskazują, iż orzeczenie sądu w tym przypadku zbliżone jest do czynności administracyjnej.

Wacław Miszewski (Warszawa).